

Carregades de raons

*Document crític sobre la modificació del Pla General Metropolità en
l'àmbit de l'Avinguda Hospital militar - Farigola*

Redactat i publicat

Comissió d'Urbanisme de l'Assemblea de Vallcarca
Col·lecció d'Arquitectes Volta
Arxiu Observatori Actiu de Vallcarca

**Assemblea
de Vallcarca**

Carregades de raons

*Document crític sobre la modificació del Pla General Metropolità en
l'àmbit de l'Avinguda Hospital militar - Farigola*

Índex

Carregades de Raons

Preàmbul	8
Històric del planejament de Vallcarca	12
Model de ciutat, model Barcelona i model Vallcarca	14
L'arquitectura vernàcula, patrimoni cultural	24
Obsolescència mediambiental de la MPGM vigent	30
Problemàtiques socials derivades del procés urbanístic	44
Organització de les reivindicacions veïnals	52
Conclusions	58
Publicacions relacionades	62

Annex I:	Criteris per un Pla Popular a Vallcarca
Annex II:	Tríptic de la campanya “Aturem el pla, Construïm Vallcarca”
Annex III:	Tríptic “Carregades de Raons”
Annex IV:	Cartelleria Assemblea de Vallcarca i #Incidimvallcarca
Annex V:	Plànols de MPGM 2002 en l'àmbit de l'Avinguda Hospital militar - Farigola
Annex VI:	Jornades participatives de Vallcarca, el Barri que volem

Preàmbul

Volem compartir la nostra preocupació per la més que probable desaparició de les poques edificacions que encara conformen el nucli antic de Vallcarca, i el caràcter densificador i aliè que pot prendre la nova urbanització. Per això el present document pretén dotar d'arguments a la lectora per a poder valorar la necessitat o no de derogar la *Modificació del Pla General Metropolità en l'àmbit de l'Avinguda Hospital Militar - Farigola de 2002*.

El barri de Vallcarca, especialment els voltants del carrer Farigola han patit les conseqüències devastadores de l'aprovació l'any 2002 de la Modificació del Pla General Metropolità de Barcelona. Aquest pla, preveu l'enderroc de la pràctica totalitat del casc antic del barri, a la vegada que modificacions al traçat dels carrers (c. Argentera), nous vials, noves alineacions als carrers, la construcció d'una rambla entre Av. de Vallcarca i c. Bolívar, i la densificació de l'edificació amb alçades fins ara inèdites al barri.

L'afectació de 2002, no venia de nou ja que des del PGM de 1976 Vallcarca percebia un futur incert degut a l'afectació pel projecte de La via "O" (una ronda que comunicava Gràcia amb Collserola que finalment fou desestimada). Tanmateix, és arran de l'aprovació definitiva de la MPGM el 21 de maig de 2002¹, que s'han intensificat els conflictes derivats com les expropiacions i compres, abandonó i enderroc.

Durant la fase de l'enderroc (encara no completat, sortosament), la major part dels comerços i tallers (teixit social i econòmic) que conformaven la geografia viva del barri han desaparegut, forçant, doncs a les habitants² a abandonar-lo, transformant el casc antic de Vallcarca en un indret inhòspit.

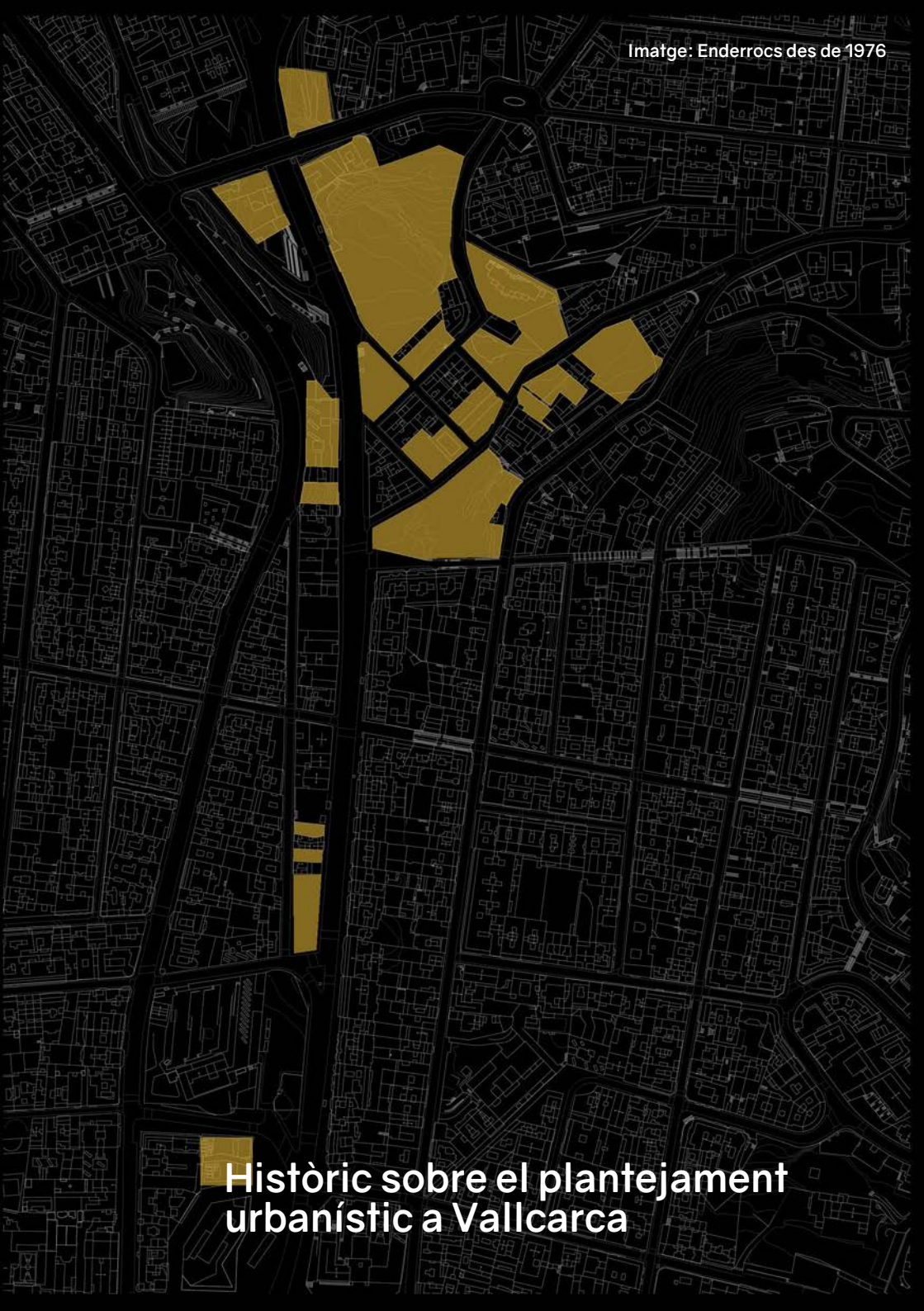
Allà on hi hagueren habitatges, tallers i comerç ara hi ha solars buits, brutícia i runa. Les façanes de les cases, mostren evidències del pas del temps, de la degradació, s'hi llegeix "l'afectació" que impedeix realitzar-hi obres de millora. Acompanyant la ràpida destrucció, la decadència dels edificis resistents impregnen el barri d'una terrible malenconia.

¹ L'Ajuntament de Barcelona estava encapçalat per l'Alcalde Joan Clos i Matheu del partit dels Socialistes de Catalunya, que governava en coalició amb Esquerra Republicana de Catalunya i Iniciativa per Catalunya els Verds (avui dia dins de la coalició Barcelona en Comú)

² Habitar: és la interacció humana desplegada en el espai que envolta al cos pel qual s'organitza, ocupa i colonitza en funció de les necessitats.

El veïnat, però, no s'ha rendit davant la tristor, i així desenes d'associacions i entitats treballen per a millorar el barri, per entendre el territori i modificar els processos de degradació. Durant els darrers anys els buits s'han omplert de camps de futbol, places, horts... creant noves identitats, transformant l'imaginari i ensenyant que encara és possible que les veïnes siguin l'agent transformador del propi entorn.

És per això que us convidem a llegir detingudament cada dada d'aquest procés urbanístic, a reflexionar-hi i a participar de la nostra reivindicació, que és també la vostra, com habitants crítiques, positives i creadores. Creiem fermament que no existeix una forma adequada de generar espais si no és des de la participació de la ciutadania, des de la implicació activa de cada una de les persones en els seus projectes de futur. Des d'aquí exigim la paralització del MPGM 2002, ja que és totalment aliè a la realitat del conjunt social i ambiental que l'habita. Exigim la redacció del Pla Popular de Vallcarca, participatiu, actiu, sostenible i ecològic, i socialment exigim valentia a l'administració, la mateixa que les veïnes de Vallcarca desprenen cada dia.

Imatge: Enderrocs des de 1976

Històric sobre el plantejament urbanístic a Vallcarca

1967

Plan de ordenación de les Cerros de la Montaña del Carmelo, Turó de la Rubira y Montaña Pelada y sus zonas adyacentes.

1976

Pla General Metropolità de Barcelona

2002

Modificació del Pla General Metropolità en l'àmbit de l'avinguda de l'Hospital Militar - Farigola

2008

Pla de Millora Urbana per l'ajust del viari i l'ordenació entre el viaducte de Vallcarca, l'Avinguda de Vallcarca i el carrer de Gustavo Adolfo Béquer

2013

Procés de participació veïnal i comunitària per a la transformació del barri de Vallcarca *Participació de la Unió Internacional d'Arquitectes, Arquitectes Sense Fronteres, l'Assemblea popular de Vallcarca i els veïns i veïnes*

2014

Jornades participatives de Vallcarca: El barri que volem *Participació de la Unió Internacional d'Arquitectes, Arquitectes Sense Fronteres, l'Ajuntament de Barcelona i els veïns i veïnes de Vallcarca*

2015

Taules de concertació entre veïnes de les diverses entitats del barri i l'Ajuntament de Barcelona *Tant amb l'Alcalde Xavier Trias de Convergència Democràtica de Catalunya,*

Imatge: Parcel·les amb participació de Nuñez y Navarro

**Model de ciutat: model Barcelo-
na a Vallcarca**

Presentada com una forma moderna i actualitzada d'intervenció municipal sobre la ciutat, el "Model Barcelona", es basa en col·laboració públic-privada impulsada des de les instàncies municipals. En realitat aquesta col·laboració amaga l'externalització i privatització de les polítiques de l'Ajuntament sota el mantra del neoliberalisme. Però no només això, sinó que en si mateixes són la demostració pràctica que tot intent de diferenciar o classificar l'urbanisme de Barcelona en etapes no es correspon amb la realitat.

La intrusió dels interessos privats en les polítiques urbanístiques de Barcelona s'evidencia amb el fet que empreses com Foment de Construccions i Contractes (FCC), Obrascón, Huarte i Laín (OHL) i Núñez y Navarro, ja des dels anys 60 mitjançant la vinculació de part del seu equip tècnic a l'Ajuntament, així com de membres dels Consells d'Administració, controlaven les decisions tècniques en aquest camp.

En ple segle XXI, aquestes mateixes empreses continuen fent-se amb la majoria dels contractes d'obra que s'executen a Barcelona, constituint una autèntica dinastia local. Just al costat contrari, les classes socials més baixes segueixen jugant un paper de comparsa. L'absència de formes i canals de participació autèntics, d'apoderament popular en definitiva, els situa just en el mateix lloc que fa cinc dècades. Així molts dels actuals processos de reconfiguració urbanística de la ciutat, com la gentrificació, incideixen en el desplaçament i desposseïció d'aquests grups socials més febles.

En aquesta sintonia, a finals dels 70, l'estratègia urbanística proposada pel PGM pretenia ordenar les àrees més rendibles de la ciutat, això és, les seves zones urbanes centrals, deixant sistemàticament desatès els processos de creixement suburbà i les necessitats reals dels seus barris perifèrics. En definitiva, tal com assenyalava immillorablement Francisco Monclús (1998: 91),

[...] el planeamiento del área barcelonesa se rige por diferentes Planes y proyectos de muy distinto alcance y características, aunque el único documento clave de ámbito "metropolitano" es el llamado "Plan General Metropolitano", aprobado en 1976, y que se puede inscribir en un nuevo ciclo de [...] planes que surgen como resultado de la combinación de los efectos de la crisis económica de los años 70 con la crisis política y el consiguiente protagonismo del movimiento reivindicativo ciudadano, y que en la jerga urbanística reciente se han llamado "planes [de] acupuntura" como forma

de enfatizar su carácter de intervención “quirúrgica” para mejorar determinadas condiciones urbanas gravemente deterioradas en los años anteriores de crecimiento explosivo. En ellos persiste la obsesión por controlar los procesos densificadores que se daban en el período anterior mediante estrategias de zonificación tradicionales [...] mientras que la preocupación por los fenómenos de crecimiento y ocupación de nuevo suelo periférico pasa a un segundo plano.

A través dels propòsits recollits pel PGM de 1976, la ciutat va inaugurar una renovada experimentació arquitectònica basada en el paper protagonista de “l’espai públic”, cosa que es va veure plasmada en la “lògica urbanística del projecte olímpic” mitjançant la realització de centenars de noves “places dures”, “parc urbans” i “rondes verdes” (Acebillo, 1993). És precisament dins d’aquesta eufòria col·lectiva (Miret, 1991) que han d’entendre’s els profunds canvis socials, polítics, econòmics i urbanístics, que es van donar en les dècades successives en tota l’àrea metropolitana de Barcelona.

Les idees suposadament progressistes de Bohigas (1896: 23) posaven l’accent en la urgència de planificar un gran procés de requalificació per “equilibrar els usos de l’espai urbà de manera equitativa”. Per a això, “l’arquitecte que va pensar Barcelona” (Peraza, 2009) pretenia no només “rehabilitar” les zones centrals de la ciutat, sinó “habilitar i dotar d’identitat” les seves àrees periurbanes. En paraules del propi Bohigas (Ibíd.), aquest doble objectiu es resumia en la necessitat “d’higienitzar” el centre” i “monumentalitzar la perifèria”, un propòsit que evocava alarmantment els excessos urbanístics de l’era porcionista.

En aquest sentit i especialment durant la dècada dels ’80, es van dur a terme nombrosos projectes de reforma a escala barrial denominats “actuacions d’acupuntura urbana” (Acebillo, 1999: 230). Curiosament, segons el propi Bohigas (1986: 47), aquestes actuacions no eren sinó “una aproximació didàctica i pamfletària per exposar els criteris generals de rehabilitació i reconstrucció de Barcelona”. No obstant això, tant la “monumentalització” dels barris allunyats del centre urbà, com la “higienització” del cor de la ciutat, acabaren constituint els nous objectius urbanístics de la transformació olímpica.

Seria el sociòleg i urbanista Jordi Borja (1995: 63) qui, recuperant les teoritzacions de Bohigas, es convertiria en un dels màxims ideòlegs i difusors del que fou el “model Barcelona”³:

3 El terme “model Barcelona” va aparèixer per primera vegada en un article de Le Monde publicat al 1996, on el periodista i crític d'arquitectura Frédéric Edelmann enaltia el paper del “domini” artístic, arquitectònic i urbanístic de la capital catalana (cf. Edelmann, 1996).

Se trataba en suma no solamente de equiparar y aminorar los déficits urbanísticos acumulados, sino también de dotar de referentes significativos a los barrios periféricos que crónicamente estaban faltos de ellos. Por otro lado, se trataba de actuar también en el centro de la ciudad, donde la mayor presencia monumental e histórica no evitaba situaciones de degradación en una parte significativa del tejido edificado.

Les directrius d'actuació del model Barcelona constituïrien una nova disciplina urbanística i arquitectònica que buscava transcendir el seu propi objecte d'anàlisi i aplicació amb l'objectiu d'arribar a tots els àmbits que conformen la vida social. El somni democràtic d'una “ciutat oberta”, plural, consensuada i participativa havia quedat frustrat ja a mitjans dels '80 (Moreno y Vázquez Montalbán, 1991: 111-126), quan el simple anunci del projecte olímpic va implicar un canvi d'escala significatiu en les prioritats urbanístiques d'una Barcelona projectada a un nivell cada vegada més global (García Ramón i Albet, 2000) i que anhelava afirmar-se com “la millor botiga del món” (Etchezarreta, Recio i Viladomiu, 1997).

Tot i així, el nou “urbanisme democràtic” ja no aspirava a la simple transformació física de la ciutat, sinó a promoure la resolució o edulcoració dels conflictes socioeconòmics mitjançant la intervenció directa o indirecta al seu espai urbà com no podia ser d'una altra manera en aquesta immensa partida d'escacs en la qual s'estava convertint la política municipal urbanística. Com assenyalava amb lucidesa l'escriptor Manuel Vázquez Montalbán (1996: 10),

[...] Los movimientos vecinales estaban contribuyendo a forzar el ritmo de la Historia, a forzar el ritmo de la Transición. La vitalidad de aquellas luchas democráticas movidas por la sociedad civil, todavía evidentemente amparadas y a veces articuladas por formaciones políticas clandestinas, suscitó la esperanza que una vez llegada la democracia, estos movimientos sociales contribuirían a darle un carácter de democracia plenamente participativa. No fue así, en parte por las reglas del juego impuestas por la transición, en parte por la cobardía de las formaciones políticas de izquierda que temieron las bases desestabilizadoras de los movimientos sociales y muy preferentemente las de los vecinos.

Dit d'una altra manera, la nova forma d'intervenir en les polítiques socials i urbanes de Barcelona va acabar generant autèntics “mites ciutadans” i configurant un nou imaginari col·lectiu (Capel, 2010), on les condicions d'opressió social, política, econòmica i cultural, a les quals havia estat sotmesa gran part de la ciutadania durant la dictadura franquista, van quedar únicament vinculades a l'època pre-democràtica. Com assenyalava justament el filòsof Santiago López Petit (2007),

[...] el modelo Barcelona fue construido mediante la expropiación y capitalización de la fuerza colectiva de las luchas anti franquistas, mediante la canalización de un derecho a la ciudad reivindicado en la calle. El modelo Barcelona, en fin, es hijo de la transición política postfranquista, y por eso encierra todas sus contradicciones. La única ambigüedad que no existió nunca fue que la modernización de la ciudad tenía que ser una modernización al servicio de los intereses del capital. Lo que para nada quiere decir que no tuviese apoyo popular. Los Juegos Olímpicos del 92 constituyen como es bien conocido el momento en el que la separación entre las instituciones y la gente es menor.

Tanmateix, no és casual que diferents autors hagin insistit a denunciar l'infeliç llegat que aquest model urbanístic ha deixat a Barcelona després de l'ampli procés de “transformació” del seu litoral i les seves perifèries urbanes.

De fet, si bé abans de les Olimpíades existia certa confiança o potser innocència, en la col·laboració entre l'administració pública i les empreses privades, però finalment l'administració va acabar cedint la direcció de la política urbanística a les empreses (Capel, 2006). Aquestes, enriquides pel desenvolupisme franquista i assentades durant la Transició (Salellas i Vilar, 2015), van guiar el procés de transformació olímpica de la ciutat fent patent el que Harvey (1989) descrivia encertadament com el “gir empresarial” de les polítiques de governança urbana; un gir caracteritzat per **l'aliança entre el sector públic i el privat rere el creixement de les ciutats**.

Analitzat pels geògrafs David Harvey i Neil Smith (2005), a Barcelona aquest fenomen va generar una creixent **privatització de l'espai**, una especulació immobiliària sense precedents i un procés de “**gentrificació** centrífuga” molt accelerat.

Ràpidament aquestes dinàmiques van arribar fins als límits septentrionals de la ciutat, on la metamorfosi urbanística impulsada pels Jocs Olímpics havia experimentat el seu màxim moment d'inflexió amb la realització del tram de la Ronda Litoral que va des del barri de la Mina, a Sant Adrià de Besòs, fins al municipi de Montcada i Reixac (Marín, 2004 i 2013). El seu impacte sobre el territori va ser tan sobtat i directe, com a radical i irreversible. Amb l'obertura d'aquesta via ràpida, es va registrar un increment molt considerable de l'accessibilitat metropolitana, la qual cosa beneficiava en particular les inversions privades relacionades amb el sector terciari, el turisme i els grans esdeveniments d'oci (Muñoz, 2011).

Efectivament, amb l'entrada al segle XXI, el model Barcelona no només es consolidava en les polítiques institucionals i centralistes de la ciutat comtal com un “bon exemple” de principis arquitectònics i pràctiques urbanístiques a seguir, sinó sobretot com un model cultural, que establia costums, conductes, desitjos i necessitats col·lectives mitjançant “l'evacuació del conflicte” i la “neutralització del polític” (Espai en Blanc, 2004: 32-60) sota el mantra d'una “participació ciutadana” garantida per un suposat urbanisme democràtic, cívic i progressista.

Tal com assenyalava Gaspar Maça (2005b), però, l'ús instrumental d'aquest referent hauria provocat una tensió cada vegada més gran entre veïnat i institució que quedaria amagada darrera “d'una història urbana de participació sense conflicte”:

Barcelona ha utilizado la participación ciudadana como una parte de lo que se conoce como “modelo Barcelona”. A través de esta estrategia la participación ha sido convertida poco a poco en un eslogan para la proyección interna y también internacional de la ciudad. Participación y representación oficial son muy difundidas a lo largo de los noventa con muchísimos informes/imágenes de la misma, con eslóganes popularizados a través de la repetición y la insistencia: “la ciutat és la gent”, “el primer, la gent”, “Barcelona bé” patrocinados por el propio alcalde Maragall y continuado por su sucesor Joan Clos. Pregunta: ¿quiénes son la gente?, ¿cuántos son de verdad? La Barcelona participativa y entusiasta (discurso e imagen juntas), fue un hecho coincidente en un momento puntual-las olimpiadas- que sin embargo ha tratado de alargarse y estirarse cada día, de un siglo para el siguiente a través de una fuerza cada vez menos popular y cada vez más institucional. Ante tanta avalancha de participación, se hace necesario investigar y probar cuantos han sido o son los que han participado de verdad. [...] Tanta parti-

cipación oficial e imagen y diseño de participación ha acabado tapando, la existencia o el desarrollo de discusiones sobre problemas sociales o conflictos. Lo cotidiano ha pasado así a estar tutelado en pos de las buenas maneras, de la complacencia y de la imagen. Se construye así una historia urbana de participación sin conflicto, sin problemas de clase y siempre en positivo.

Amb les anys, aquest model ha esdevingut la “marca Barcelona”, una marca exportable a nivell global, que deu el seu èxit en capitalitzar i mercantilitzar la configuració socioespacial específica de les lluites urbanes (Pedraforca, 2004), així com de la “captura i metabolització dels sabers socials” (Maldo, 2004: 36).

En un món globalitzat, i Barcelona és un clar exemple d'això, les ciutats competeixen entre si per l'atracció de noves inversions i capitals (Sassen, 1999 [1991]). D'aquesta forma, és fàcil avui dia trobar adjectius que qualifiquen a aquestes com a “intel·ligents”, “resilients”, “sostenibles”, etc., epítets sobre els quals es troba el diseg últim de fer-les més atractives, dotant-les de contingut i significat en un intent de convertir-les en mercaderia (Aricó, Mansilla i Stanchieri, 2015b). En aquesta dinàmica juga un paper fonamental l'urbanisme.

Com ens recordava el sociòleg francès realment és un instrument destinat al control de l'espai sota el capitalisme. La planificació urbana apareixeria així com una baula més en la cadena d'extracció de plusvàlues de les ciutats per mitjà de l'explotació de les rendes monopolístiques que aquesta genera. Deia Henri Lefebvre (1972 [1970]: 159-161), que sota una aparença tecnològica, humanista i positiva, l'urbanisme amaga que aquests **processos no són neutres**, sinó que generen dinàmiques d'expulsió i desplaçament d'unes classes populars, uns peons, que es troben vivint en una ciutat que no està dissenyada ni pensada per a ells.

Barcelona aquest procés va començar fa dècades sota el Govern dictatorial del General Franco i l'alcaldia de Porcioles i s'ha vist accentuat amb l'entrada en vigor del nou paradigma econòmic mundial -el neoliberalisme- i una suposada Transició democràtica que ha portat uns Ajuntaments triats lliurement però que no semblen treballar per a la majoria dels seus veïns i veïnes.

D'aquesta manera, a la capital catalana, el PGM de l'any 1976, vigent avui dia encara que amb múltiples modificacions, ens mostra una ciutat concebuda com un veritable centre de consum i serveis, una ciutat dissenyada per a la conformació d'un teixit social mixt, dotant de gran importància a la presència de classes mitjanes i mitjanes-altes que no depenguin a l'excés dels serveis de la ciutat, en definitiva **una Barcelona no pensada per a les classes populars**.

Les últimes eleccions municipals, ocorregudes al maig de 2015, han portat al poder a *Barcelona en Comú*, partit que recull, encara que sigui teòrica i parcialment, reivindicacions tradicionals dels sectors populars com són: una major participació i capacitat de decisió en els projectes que sobre ella vagin a executar-se; encara que compti amb contradiccions tan evidents com comptar en les seves files i entre els seus impulsors a algun dels ideòlegs del "Model Barcelona".

Una aposta política que volgués establir un canvi real respecte al "desenvolupament participatiu" impulsat en els '80 per Maragall, i heretat pels alcaldes Clos, Hereu i Trias, assignaria el lloc que els correspon en la història viva de la ciutat a totes aquelles resistències i lluites locals que durant decennis s'han oposat a les injustícies espacials produïdes pel frenesí especulatiu. Lluites i resistències, no oblidem, silenciades per un sistema fonamentat sobre eslògans de façana i que encara avui dia és percebut en nombrosos processos de transformació urbanística en curs.

Òbviament, el rescat històric de les classes populars comportaria l'obligació moral d'assumir posicionaments fermament crítics respecte a un sistema de desenvolupament urbanístic submís a la producció d'una ciutat posada a la venda que les ha oblidades i/o desplaçades, així com també a les seves necessitats reals amb la fi última de crear escenaris favorables a l'atracció de capitals locals i internacionals.

Com etnògrafs de l'urbà advertim cada dia més la urgència de mirar després de la cortina de fum de la participació com a element constitutiu del "Model Barcelona". És necessari també ressaltar la potencialitat d'aquelles expressions i formes d'organització col·lectives elaborades en resposta als atacs especulatius de l'urbanisme neoliberal i que han estat sistemàticament obviades per les dinasties de poder. Reconèixer l'herència històrica del "Model Barcelona", qüestionar

políticament els seus fonaments teòrics i conceptuals i, sobretot, frenar les seves aspiracions i aplicacions urbanístiques, podria representar un important avanç per protegir la permanència en la vida urbana de les classes populars i restituir, de facto, Barcelona a la seva gent.

Si finalment Barcelona executarà un autèntic escac a les seves classes populars o si, en canvi, els retornarà la seva dignitat històrica usurpada, dependrà de la capacitat de construir una altra ciutat, una ciutat que ja està aquí i que, esperem, no s'anirà.

Imatge: Edificis que gaudeixen d'alguna protecció patrimonial

L'arquitectura vernàcula,
patrimoni cultural

Síntesis de paisaje cultural y patrimonio inmaterial, la arquitectura tradicional ha conformado los escenarios de nuestra historia. Su enorme diversidad, su deslumbrante belleza y su perfecta inserción en el medio, la caracterizan como uno de los géneros patrimoniales más ricos y más variados. Su importancia es enorme como expresión de la colectividad, como reflejo de las condiciones naturales y como soporte del patrimonio inmaterial.”

Alfonso Muñoz Cosme, Director, Revista Patrimonio Cultural de España nº8 – ‘14

Al llarg de la història hem teixit un paisatge cultural, teló de fons sobre el qual desenvolupem el nostre dia a dia. Aquests elements arquitectònics que el conformen són herència del pas de generacions per aquest lloc, són testimonis de la memòria col·lectiva. Qualsevol intervenció material sobre els mateixos implica, de manera inherent, la modificació d'aspectes intangibles en ocasions difícils d'identificar, però bàsics per a la comprensió del recorregut comú dels pobles. Intervenir sobre el construït pot alterar la petjada social; demolir per construir, significa arrossegar a l'oblit les relacions entre entorn i comunitat.

Són molts els adjectius utilitzats per definir aquest tipus de construccions: vernacular, tradicional, rural, popular... carregats de pejoratiu, valoració negativa i en ocasions fins i tot cert complex d'inferioritat respecte a les architectures denominades “cultes”. Aquestes apreciacions tendeixen a ser assumides de manera conscient o inconscient, impulsades pels organismes de poder i la ideologia imperant del lloc i època concrets.

Res a veure amb això. La realitat de l'arquitectura vernacular és que es tracta del resultat d'un procés històric dinàmic, en constant canvi, ja que es construeix en passat, present i futur; per la capacitat creativa de les persones, que en col·laboració unes amb unes altres, responen a les seves necessitats socials, econòmiques i culturals, fent-se participants del procés, apoderant-se del mateix i sentint-se part activa i responsable dels espais vius que generen; fent ús del coneixement adquirit sobre l'emplaçament que ocupen i la instrumentalització a la qual es té accés, conformant formes i sinergies que van definint les característiques de l'entorn habitat.

En conseqüència ens trobem davant uns elements arquitectònics i urbans totalment integrats en el lloc que ocupen i la realitat de les seves poblacions. La preservació dels mateixos mai passarà per la seva monumentalització com a objectes u obres d'art aïllades, ja que no s'entenen fora del seu conjunt global, de la mateixa manera que les persones fora dels col·lectius socials. Així doncs, per a comprendre la importància o rellevància de l'arquitectura tradicional cal analitzar l'entorn geogràfic, natural i cultural on aquesta neix. Entendre el perquè, i valorar les lògiques creadores més enllà del propi objecte construït.

Vallcarca pren el nom original de *Vall carcara* que significa “encaixonat”, (la vall i la carcassa). És doncs un barri encaixonat a la Vall entre el Putxet i el Coll que recull les aigües provinents de Collserola. Des de la seva fundació a finals del segle XIX, la presència d'escorrenties (rieres i torrents), fonts naturals i mines varen definir la seva peculiar arquitectura i forma urbana.

Així, els primers assentaments urbans, se situaren al voltant del Torrent de Farigola (c.Farigola) i més endavant seguint el traçat de la Riera de Vallcarca (Av. Vallcarca), aprofitant la riquesa de les terres fertilitzades per l'aigua per a instal·lar-hi els seus horts i jardins. És habitual que les edificacions històriques donin l'esquena a aquests carrers, situant-hi allí les façanes posteriors i patis o terrasses, teixint el paisatge cultural associat al barri.

Quant aquests textits es transformen, l'afectació més irreversible, es dona en el parcel·lari, canviant de forma i inclús modificant o eliminant els traçats històrics dels carrers (és el cas del c. Argentera). Les parcel·les responen a les tipologies tradicionals, estretes i llargues, que generen gran riquesa de façanes, diferents alçades, alineacions, textures i colors que configuren el paisatge vallcarquí, i l'han fet des de fa més d'un segle. La nova distribució de la propietat plantejada per l'MPGM 2002, significa la desaparició de la trama configuradora de l'espai, que ha sostingut una densitat de barri que d'una altra manera no seria possible degut a la pròpia ordenació urbana, l'amplada dels carrers, els espais de trobada, la infraestructura, etc.

L'enderroc d'aquests edificis constitueix doncs l'oblit d'allò que va diferenciar i identificar el barri des del mateix moment del seu naixe-

ment. Si bé és cert que les circumstàncies han canviat i l'entorn s'ha modificat enormement, encara podem llegir a través dels arbres i els jardins de les edificacions el que foren els horts, i podem prendre consciència del que fou la Riera. El propi teixit associatiu del barri ens recorda, també constantment que aquests espais segueixen vius a la memòria mitjançant la reivindicació de solars permeables i la creació d'hortos urbans.

No serà així, però després de l'enderroc de les construccions que són entre c. Bolívar i Av. Vallcarca que proposa la MPGM 2002, amb l'ex-cusa de la urbanització d'una Rambla, sota el pretext d'un "eix verd" que amagarà els vestigis de l'arquitectura tradicional i de l'enorme intel·ligència d'aquesta en l'esforç d'adaptació al medi. Dins de la línia de protecció del patrimoni, la història i la identitat del lloc aquesta actuació no sembla coherent; un cas similar succeeix al carrer Farigola on es pretén construir fins 4 plantes amb el pla de façana arran de vorera. Tan mateix la perpetuació d'elements singulars, com ha estat el cas dels "Arabescos" (c. Gomis amb Av. Vallcarca) en un esforç de monumentalització, sovint esdevenen en un ridícul gairebé insultant, ja que el valor d'aquesta arquitectura, com ja s'ha explicat, roman en el conjunt.

Però no només els elements de l'arquitectura tradicional més popular han estat víctimes del temps i l'oblit deliberat, també fonts naturals com la Font Nina (sota el viaducte de Vallcarca) d'on aflorava "aigua amb propietats curatives" han desaparegut completament. I la recent destrucció dels pous de plaça Farigola no vaticina un futur esperançador.

-¡Pero fíjese, si esto es lo nuestro! -dijo Picasso- Si estos pinos, estos montes, este mar lejano, este verde y este azul, son Vallcarca. Vallcarca de Barcelona. ¡Nuestra juventud!

Rafael Moragas al llibre "Medio siglo de via íntima de Barcelona".

Així, després de viure l'alienació dels processos urbanístics duts a terme a les nostres ciutats, de les quals ja és impossible sentir-se part; exigim el cessament d'enderrocaments de les petjades que sobreviuen als nostres barris i són reflex de la identitat de cadascuna de nosaltres, així com la reconstrucció participativa de l'entorn afí perquè aquestes funcionin adaptant-ho al moment i situació del temps present.

“Es verdad que nos conducía una cierta necesidad de comprobar que Vallcarca existía y era real. Y que lo era como el poema lo decía: con sus verjas azules, sus lacerías, sus ventanas desconchadas, con sus casas palpitantes y las águilas semidestruidas. Que la casa de Arnold Schönberg estaba ahí irradiando su presencia y su misterio. Pero la transfiguración del barrio se trasluce en las fotos....que son también testimonio de la existencia de un barrio ahora ya quizás en vías de extinción”

V.C. Maig de 2008 del llibre Cirlot en Vallcarca

Imatge: Parcel·les amb participació de Nuñez y Navarro

**Obsolescència mediambiental
de la MPGM 2002**

El món es troba avui immers en una crisi ecològica d'abast mundial. L'Escalfament global, conseqüència del metabolisme social de les societats industrials posa en greu risc la supervivència planetària. No és, però l'escalfament global l'únic problema, també l'exhauriment dels recursos, la contaminació atmosfèrica i la contaminació de les aigües són conseqüències de la desatenció al medi ambient. És per tant una premissa bàsica en qualsevol planejament urbanístic, que aquest potenciï una mobilitat sostenible, una producció d'energia neta, i prevegi una regeneració dels recursos i tancament de cicles locals. En tenim que el MPGM (Modificació del Pla General Metropolità) de 2002 no està alineat amb aquests objectius.

4 Consultable al web:
<http://www.ipcc.ch>

5 Des del Rio Earth Summit en 1992, on la 'Rio Convention' va incloure l'adopció d'una Comissió marc de la ONU sobre el Canvi Climàtic, (UN Framework on Climate Change (UNFCCC)). Aquesta convenció ha esdevingut el marc per dirigir l'acció i establir les concentracions atmosfèriques dels gasos d'efecte hivernacle (GHGs) per evitar "els perills de la interferència antropogènica amb el sistema climàtic global". La UNFCCC que entrà en vigor el 21 de Març de 1994, és ara quasi universal composta per 195 parts (Estats).

L'objectiu principal de la Conferència anual de les Parts (COP) és revisar la implementació de la Convenció. La primera Conferència de les Parts va tenir lloc a Berlín el 1995 i reunions importants des de llavors han inclòs COP3 on es va adoptar el Protocol de Kyoto, l'COP11, on es va produir el Pla d'Acció de Mont-real, la COP 15 a Copenhaguen, on no va ser lamentablement es va adonar d'un acord per a l'èxit del Protocol de Kyoto i la COP17 a Durban on es va crear el Fons Verd per al Clima.

6 Al web: <http://www.covenantofmayors.eu/>

El cinquè Informe d'Avaluació de l'IPCC⁴ (Intergovernmental Panel on Climate Change) en 2014, marc de referència de la darrera Conferència Anual de les Parts de la UNFCCC, la coneguda com a COP21⁵ a París especifica al Resum per a Responsabilitats Polítiques del Grup I:

El calentamiento en el sistema climático es inequívoco y, desde la década de 1950, muchos de los cambios observados no han tenido precedentes en los últimos decenios a milenios. La atmósfera y el océano se han calentado, los volúmenes de nieve y hielo han disminuido, el nivel del mar se ha elevado y las concentraciones de gases de efecto invernadero han aumentado.

(...) Las concentraciones de dióxido de carbono han aumentado en un 40% desde la era preindustrial debido, en primer lugar, a las emisiones derivadas de los combustibles fósiles y, en segundo lugar, a las emisiones netas derivadas del cambio de uso del suelo. (...)

D'aquestes emissions antropògenes (produïdes per l'activitat humana) que segons el Resumen Para Responsabilitats Polítiques del Grup III, més de la meitat s'han produït als darrers 40 anys i es distribueixen entre els diferents sectors segons GtC02eq/any en els següents sectors (entre d'altres): **Transport són un 14%, l'Edificació un 6,4% i de l'Energia necessària pel funcionament d'aquests un 12%** (emissions indirectes).

Des de l'any 2008, el municipi de Barcelona és firmant del "Pacte dels Alcaldes"⁶, pacte que suposa el compromís de la reducció del 20% de les emissions del municipi al 2020, concentrat en el "sector

difós”, és a dir, exclouent-ne les reduccions d’emissions del sector industrial (sector inclòs segons classificació que en fa la UE) que venen regulats directament per la UE. Aquest pacte es concreta en un document “Pla d’energia, canvi climàtic i qualitat de l’aire”⁷ i concretament a Barcelona es proposa una reducció del 23% dels gasos d’efecte hivernacle. La major part d’aquesta reducció hauria d’ésser absorbida pel sector “transport” en un 61%. En aquest document el consistori també es compromet a promocionar l’energia renovable i de proximitat i la reducció de l’ús d’energia i evidentment a tendir cap una mobilitat sostenible.

7 Accessible a través del web: http://www.covenantofmayors.eu/about/signatories_es.html?city_id=381&seap

8 Segons Agencia Europea de Medio Ambiente (AEMA) publicat wn 2013.

9 Memòria de la Modificació del Pla General Metropolità en l’àmbit de l’Avinguda Hospital Militar - Farigola (document d’aprovació provisional) accessible des del web de l’Ajuntament de Barcelona.

En aquest sentit, entenem que qualsevol modificació del PGM, i/o intervenció a la ciutat hauria d’anar lligada a aquests compromisos, i potenciar una mobilitat sostenible, un estalvi energètic als habitatges i la generació i l’ús d’energies renovables.

Sobre la qualitat de l’aire, cal avaluar la presència de diversos contaminants dissolts: els òxids nitrosos NOx, les partícules en suspensió PM, el monòxid de carboni CO, i el diòxid de sofre SO2. Aquests contaminants, excepte el diòxid de sofre són produïts a entre un 60 i 80% pels vehicles (cotxe), i són els responsables de **432.000** morts prematures a Europa l’any 2013⁸.

La redacció del MPGM 2002, està en bona part motivada per “*redefinir el sistema viari establert al PGM*”⁹ en pròpies paraules:

La redacció del present document respon a la necessitat de considerar les propostes formulades el PGM en l’àmbit comprès entre la Plaça Lesseps i el Pont de Vallcarca amb especial incidència en l’estructura viària d’aquest sector de la ciutat, sobre el que incideix directament del traçat previst pel PGM com a continuació de la denominada via O.

Així doncs ens trobem davant d’una MPGM motivada bàsicament per la vitalitat. En un moment on Avinguda de Vallcarca (antiga Hospital Militar) ja constituïa l’eix viari de comunicació entre la vila de Gràcia i La Ronda de Dalt. El present pla, preveia dos nous vials. Un, comunicant Avinguda Vallcarca amb República Argentina, i l’altre entre Av. de Vallcarca i Plaça Mons. Aquest darrer vial, ja ha estat descartat en les noves versions que l’ajuntament ha presentat als veïns (sense validesa jurídica) els darrers anys.

El pla segueix desenvolupant eixamplaments de carrers, com el c. Medes, i c. Farigola, amb una clara voluntat de facilitar l'ús de l'espai públic pels vehicles. És clarament una lògica que potencia l'ús del vehicle a la ciutat enlloc de restringir-ne el pas. No es preveuen vials de prioritat invertida o peatonalitzacions tret de carrers residuals.

La lògica de connectivitat interna i a nivell ciutat d'aquest pla, oblida la mobilitat a peu, la necessitat de l'increment del transport públic, la construcció de carrils de bicicleta o la pacificació del trànsit. En cap cas està alineat als objectius de reducció d'emissions de gasos d'efecte hivernacle causants de l'**escalfament global** deguts a la mobilitat, ni contribueix a la millora de la qualitat de l'aire, que cal recordar que no és un luxe, sinó una qüestió de **salut pública**.

10 Consultable en castellà a: https://www.ipcc.ch/ipccreports/1992%20IPCC%20Supplement/IPCC_1990_and_1992_Assessments/Spanish/ipcc_90_92_assessments_far_overview_sp.pdf

Des de l'any 1992, al Primer informe d'Avaluació de l'IPCC¹⁰ s'estableix a l'apartat 1, *Evaluación Científica*, que estaven segurs del següent:

Que existe un efecto invernadero natural que hace que la Tierra sea más cálida de lo que sería en el caso de no existir este efecto.

Que las emisiones producidas por las actividades humanas aumentan sustancialmente las concentraciones atmosféricas de los gases que producen el efecto invernadero (...). Estos aumentos potencian el efecto invernadero, lo que producirá por término medio un calentamiento adicional de la superficie de la Tierra. (...)

Així doncs, l'any 2002, ja se sabia la necessitat d'un model energètic basat en les energies renovables, i la necessitat d'augmentar l'eficiència energètica dels habitatges i edificis. Així, les normatives municipals de l'Ajuntament de Barcelona (ús energia solar fotovoltaica i ACS), i els Codis Tècnics des de l'any 2008 van en aquesta direcció, però no són suficients. Per això és necessari que en la redacció dels MPGMs es prenguin decisions més valentes al respecte.

És coneguda la baixa eficiència energètica dels habitatges antics de la ciutat de Barcelona, aquests necessiten intervencions per a ésser adaptats a estàndards energètics tipus A o A+ per a poder reduir la demanda energètica (de retruc minvant la problemàtica de la pobresa energètica) d'aquests. És mitjançant la rehabilitació que això és possible, aplicant polítiques que ja estan previstes per la UE a la

directiva 2012/27UE de Parlament Europeu i del Consell relativa a l'Eficiència Energètica¹¹.

(...) los Estados miembros deberían crear una estrategia a largo plazo para después de 2020 destinada a movilizar inversiones en la renovación de edificios residenciales y comerciales para mejorar el rendimiento energético del parque inmobiliario. Esa estrategia debería abordar renovaciones exhaustivas y rentables que den lugar a reformas que reduzcan el consumo tanto de energía suministrada como de energía final de un edificio en un porcentaje significativo con respecto a los niveles anteriores a la renovación, dando lugar a un alto rendimiento energético. Esas renovaciones exhaustivas deberían poder llevarse a cabo por etapas.

11 DIRECTIVA 2012/27/UE DEL PARLAMENTO EUROPEO Y DEL CONSEJO de 25 de octubre de 2012 relativa a la eficiencia energética, por la que se modifican las Directivas 2009/125/CE y 2010/30/UE, y por la que se derogan las Directivas 2004/8/CE y 2006/32/CE

12 Segons el el Cinquè Informe d'Evalució de l'IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change)

La Unió Europea aposta clarament per la rehabilitació dels habitatges (concretament rehabilitació energètica) i no pas per l'enderroc i nova construcció. En aquest aspecte cal destacar que la construcció d'edificis contribueix en un 6,4% dels Gasos d'Efecte Hivernacle¹². A la mateixa directiva, a part d'instar a la millora de l'eficiència energètica dels edificis, també proposa la producció d'energia elèctrica per mitjans renovables i de proximitat per a evitar-ne les pèrdues per transport.

La MPGM 2002, preveu l'enderroc pràcticament total del nucli antic de Vallcarca (enderroc bastant avançat) i no fa esment de producció local d'energia renovable, ni preveu la rehabilitació energètica dels habitatges del barri. L'obra nova no està sotmesa a més restriccions que les del CTE Db-HR 2013, que no són suficients i s'allunya dels estàndards alemanys tipus Passive House, o A i A+, A++.

D'altra banda, els materials de construcció en el seu cicle de vida (analitzat mitjançant l'anàlisi del cicle de vida: LCA) porten associats una gran petjada de C02, tant des de l'extracció i transformació fins a l'eliminació o reciclatge. En aquest sentit, és molt més lògic reaprofitar estructures existents, evitant la contribució banal de gasos d'efecte hivernacle i contaminació. Allà on s'hi hagi de construir obra nova, limitar les emissions per m3 dels materials emprats i prioritzar aquells de baixa petjada de carboni (baixes emissions de CO2), reutilitzables, reciclables i d'origen natural i de cicle tancat. Res d'això està contemplat al present pla.

La Modificació del PGM de 2002, exposa la voluntat de recuperar espais verds pel barri i la ciutat. Aquesta decisió ve també recolzada pel pla del Verd i Biodiversitat¹³ de l'Ajuntament de Barcelona, en aquest pla que abasta el període 2011-2020, s'analitza el patrimoni natural de Barcelona i les línies d'acció a seguir per a millorar. Un dels punts significatius són els Corredors Verds, espais que milloren la connectivitat del verd i contribueixen a renaturalitzar la ciutat. Vallcarca es troba en un d'ells.

Vallcarca és una vall, per on antigament circulà la Riera de Vallcarca, alimentada des de Collserola per la Riera d'Andala i del Lliscali. A més al seu pas per la zona de Farigola, el Torrent de Farigola (Torrent del Remei) se li sumava en el seu camí cap a la Riera d'en Malla i al Merdançà. Envoltat per tres turons, alguns dels quals encara conserven part d'espai naturalitzat, aquest barri es situa a la falda aprofitant les virtuts dels cursos d'aigua i les abundants mines i fonts de la zona¹⁴.

L'urbanisme i l'arquitectura popular i tradicional de l'indret s'ha caracteritzat pels horts i les eres que aprofitaven els desnivells naturals i les rieres. Aquestes espais, ara emprats com a patis i terrasses constitueixen un dels patrimonis verds més importants de la zona, petis patis provats amb vegetació centenària que ens parlen del que fou Vallcarca, ens recorden els torrents existents abans de la seva canalització i esdevenen un connector verd no "planificat". L'urbanisme que proposa la MPGM 2002, no té en compte aquest aspecte intel·ligent de la tradició, i per tant desapareix aquesta connectivitat subtil que la tradició atorgava.

Així, es proposa, en pro del verd, una Rambla. Una rambla que suposa l'enderroc de la totalitat dels edificis entre c. Bolívar i Av. Vallcarca fins a l'encreuament amb Av. República Argentina. Entre aquests edificis es troba, per exemple, l'edificació més antiga conservada al barri que data de 1790 a c. Bolívar 14¹⁵. Aquesta Rambla suscita certs dubtes i contradiccions.

En primer lloc, el desnivell entre c. Bolívar i Av. Vallcarca va en augment fins a arribar a gairebé 9m al tram final. Això obligaria a unes obres de contenció molt importants que acabarien impermeabilitzant bona part del terreny. En segon lloc, la suposada connexió acaba en

13 <http://ajuntament.barcelona.cat/ecologiaurbana/ca/que-fem-i-per-que/ciutat-verda-i-biodiversitat/pla-verd-i-la-biodiversitat>

14 El patrimoni Històric de Vallcarca, treball de l'assignatura Aigua i Ciutat del Màster en Intervenció Sostenible sobre el Medi Construït 2016.

15 Extret del plànol "edificis a protegir" consultable des del web: observatorivallcarca.cat

un edifici. No té continuïtat, simplement s'acaba, no continua ni cap al Parc Güell, ni cap a Collserola, i de fet, comença a Plaça Lesseps, una plaça totalment pavimentada que poca o nul·la biodiversitat brinda al barri.

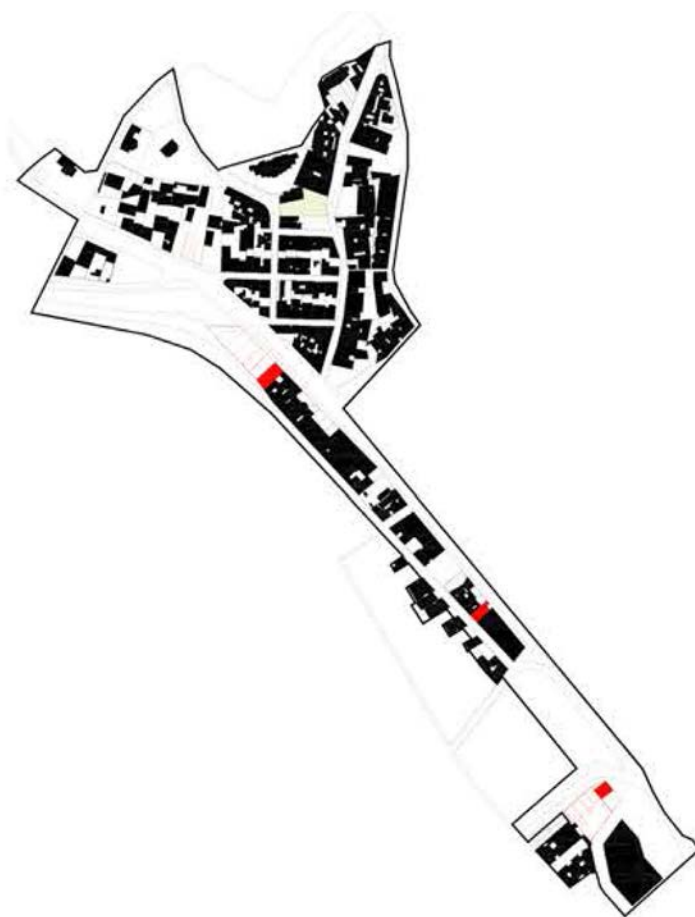
Finalment, cal recordar que es troba al costat de l'Av. de Vallcarca, que actualment té entre 3 i 4 carrils per a vehicles. Es tracta d'una via ràpida que connecta la Vil·la de Gràcia i la Ronda de Mig amb la Ronda de Dalt. Tenint en compte el nivell de contaminació pel trànsit continuat i el soroll dels vehicles, és poc probable que aquest petit parc d'escassos 15 metres adquireixi importància en la connectivitat biològica de la ciutat.

Tot i així, sí que podem trobar espais verds i potencials connectors a l'actual Vallcarca. Des del Bosc de Turull, un petit oasi de vegetació i bosc mediterrani a la ciutat, que connecta al Parc Güell, es pot donar continuïtat al verd aprofitant els solars buits que avui constitueixen "la Cantera" i la "Plaça Farigola", solars llargament reivindicats pel veïnat com espai públic, i així continuar per l'antic cas antic de Vallcarca (c. Argentera amb Av. Vallcarca) fins a connectar amb el sistema de parc que s'enfila pels Jardins de Mercè Rodoreda fins al Turó del Putxet¹⁶.

16 Veure l'anàlisi Rafael Balanzó a la Revista Habitat y Sociedad "Barcelona, caminando hacia la resiliencia urbana en el barrio de Vallcarca" de novembre de 2015. <https://drive.google.com/file/d/0Bw36Jl-Kn46QR0d1MWFJV1p-QMTA/view>

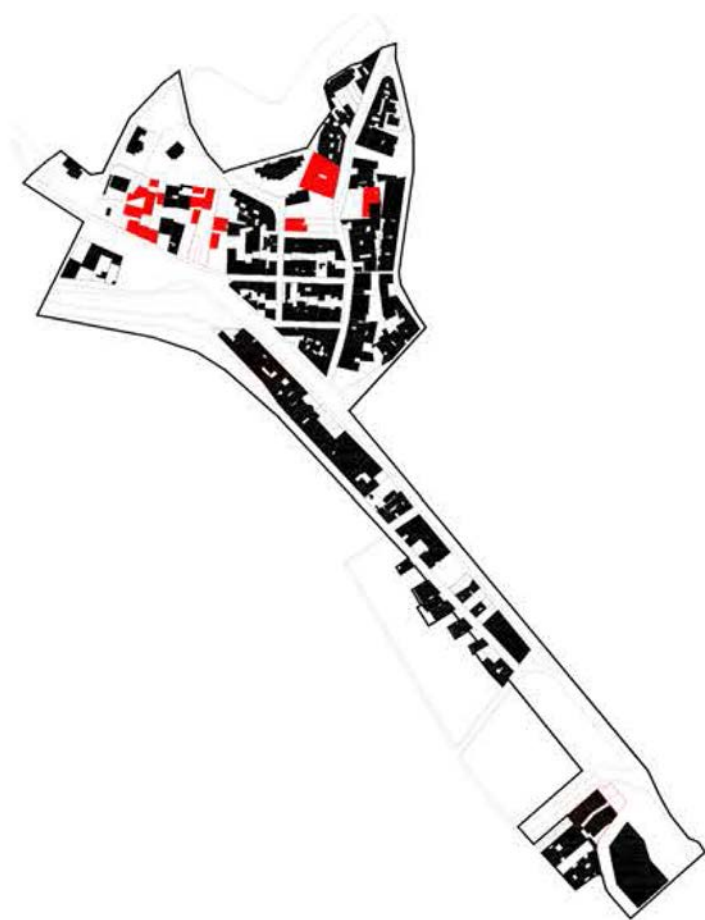
Els mecanismes són molts, i variats, la diversitat farà possible que la connectivitat funcioni, Potenciant els espais verds privats i permeables en les noves edificacions, places permeables i verdes, carrers peatonals amb paviments permeables, sistemes de SUD per a recuperar les aigües pluvials i abastir els aqüífers i recuperar la connectivitat natural de l'aigua, la plantació de flora autòctona, etc.

És mitjançant l'anàlisi de les potencialitats actuals l'única manera de poder aportar idees i solucions eficients i imaginatives a la renaturalització de la ciutat. Seran els petits gestos i no les obres megàlomanes de destrucció de teixits històrics les que creiem que poden resultar més intel·ligents.

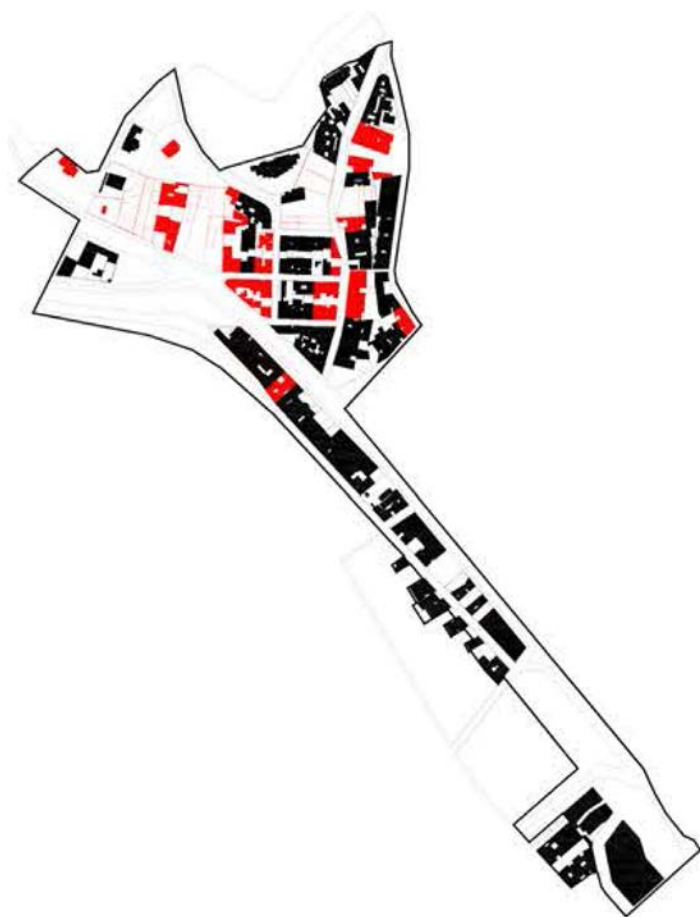
2006

Continuen els enderrocs, en aquest cas 3 edificis de l'Avinguda Hospital Militar, un d'ells l'Ateneu Popular de Vallcarca. Al solar on ara hi ha l'actual Plaça de la Farigola, s'aprofita l'aigua de pous per un primer hort comunitari

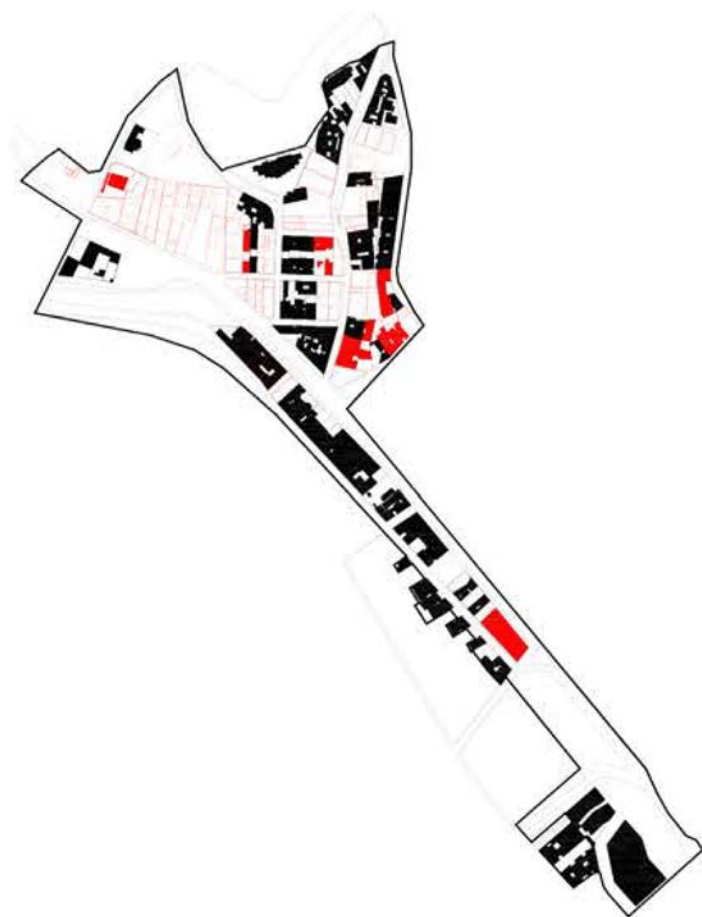
2008

Escalada d'enderrocs. Cauen bona part dels habitatges de sota el viaducte, carrers de Farigola i Calendau. Es construeixen alts edificis d'alta densitat com el del costat de la biblioteca de Lesseps o el bloc d'Avinguda Hospital Militar, on es reallotgen part dels veïns afectats. Els nous edificis representen el nou model urbanístic imposat.

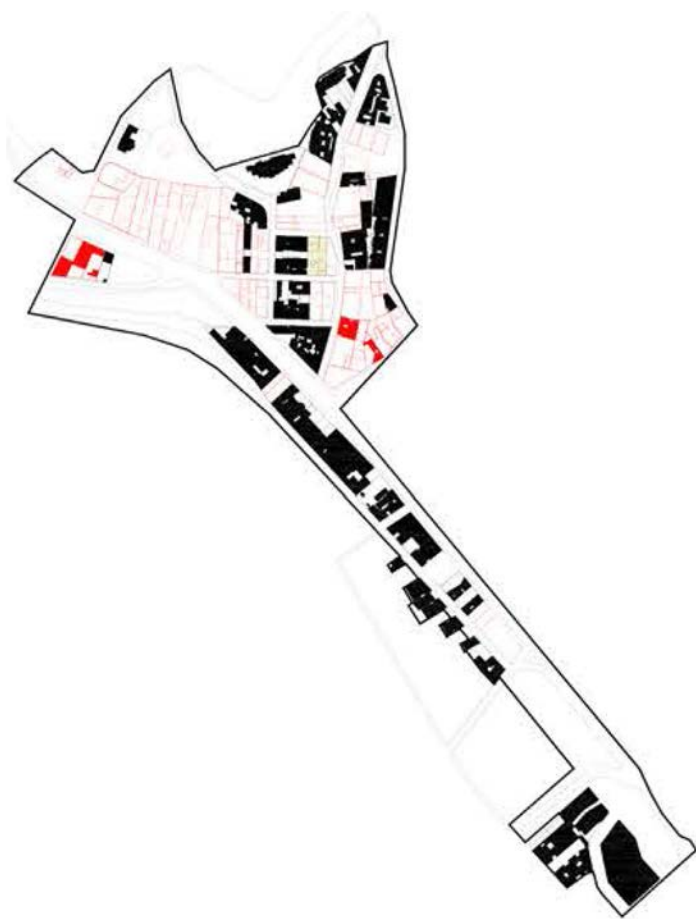
2009

Època de destrucció massiva a la zona del nucli antic del barri. Especialment al carrer Farigola, carrer Argentera i carrer Cambrils, on fins i tot es fa caure una illa de cases sencera davant la sortida del metro.

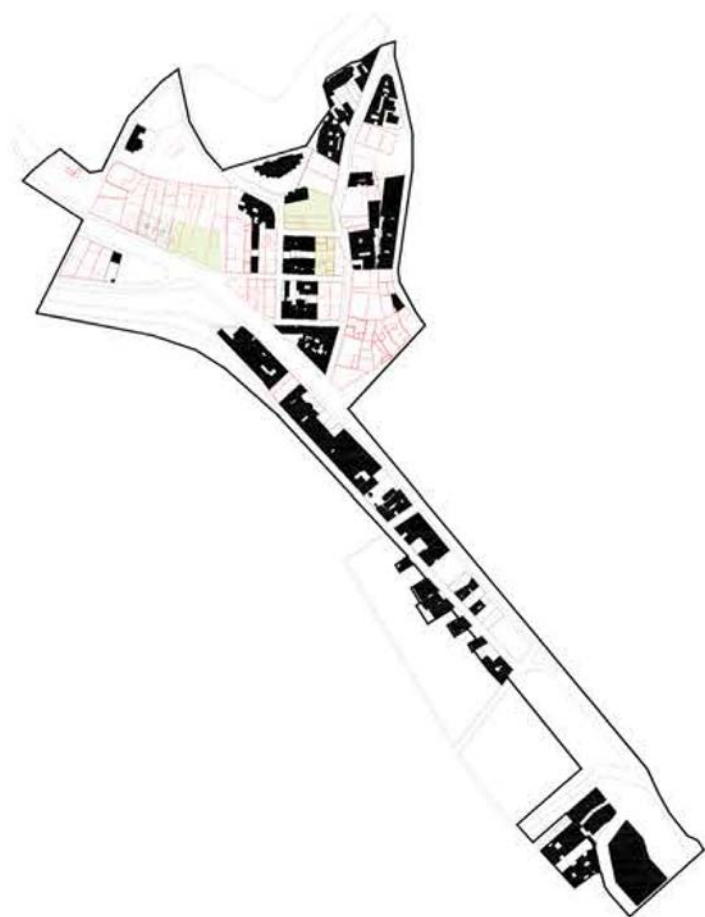
2010

En aquest període el pla avança i segueix executant enderrocs al carrer Medes, carrer Argentera, carrer Farigola, la casa adjacent a l'edifici El Consulat i un altre edifici emblemàtic La Casita Blanca.

2012

S'enderroquen cases del carrer Gomis, dues de les tres cases que queden a l'illa entre el carrer Medes, Farigola i Mare de Déu del Coll. A mitjans d'any es recuperen dos solars abandonats del carrer Argentera amb Farigola per fer-ne un segon hort comunitari.

2014

Com a principals transformacions físiques del barri es consolida la Plaça Farigola com a espai comunitari i autoconstruït pel veïnat. Paral·lelament l'Ajuntament adequa una pista de bàsquet i un hort a l'Avinguda Vallcarca.

Imatge: Edificis amenaçats d'enderroc

**Problemàtiques socials
derivades del procés**

L'aprovació del Pla General Metropolità (PGM) l'any 1976 declara la zona com a àrea de renovació interior. Això congela la millora quotidiana dels locals, habitatges i edificis a l'espera de la concreció del pla renovació municipal. El llarg procés de indeterminació i la falta de inversió municipal ha jugat en contra dels seus residents, però la concreció del pla de renovació ha estat l'inici del final del nucli antic de Vallcarca. Així, l'any 2002, vint-i-sis anys després del PGM, es va aprovar una modificació del mateix (MPGM) per l'àmbit de l'avinguda Hospital Militar-Farigola.

El resultat d'anys d'afectació urbanística del barri l'han convertit en una **zona degradada**. Els enderrocs (solars buits i encerclats per tanques metàl·liques), la impossibilitat d'actuar legalment en el manteniment dels edificis (sobretot a les façanes), i l'abandó administrativa n'han estat les causes fonamentals.

17 Des de l'Aprovació del Pla General Metropolità de Barcelona de 1976.

18 BAGURSA, és l'empresa municipal que s'encarrega de la gestió, promoció, execució d'activitat urbanístiques, realització d'obres d'urbanització i serveis a Barcelona des del 15 de desembre de l'any 2000.

Els enderrocs d'edificis es venen produint des de 1976¹⁷, però s'intensifiquen entre els anys 2008 i 2012, quan s'enderroca la major part del cas antic del que fou Vallcarca. Ha estat l'empresa municipal BAGURSA¹⁸, l'encarregada tant d'executar i negociar les expropiacions com els enderrocs. En aquest procés les veïnes hi han detectat irregularitats com l'any 2008, quan la Plataforma Salvem Vallcarca va denunciar que l'Ajuntament havia expropiat la finca situada al número 7-23 del carrer Gustavo Bécquer, propietat de l'empresa Marial S.A. (filial de Núñez y Navarro), per un import quatre vegades superior al que l'empresa havia pagat per la parcel·la l'agost del 2003.

Degut a aquest procés, botigues d'alimentació, tallers, fusteries, tintoreries, lampisteries, etc. varen desaparèixer, quedant destruït així el teixit comercial (i socioeconòmic). Aquest teixit ja no es va recuperar, i va obligar a buscar feina fora del barri a moltes persones, d'altres es jubilaren, o anaren directament a l'atur. Segons alguns veïns afectats, les indemnitzacions de les expropiacions no foren adequades, i a molts els hi fou impossible refer el negoci a un altre indret.

Entre el procés d'expropiació i enderroc, el barri allotjà a persones joves que *okuparen* les cases buides i degradades del casc antic, algunes d'elles encara són veïnes, però la majoria foren desallotjades i les cases enderrocades o malmeses per la propietat que sovint procedia a l'enderroc dels sostres (per tant a un increment de la degradació de l'habitatge, i evitant així la possibilitat d'ésser reocupada, legal o il·legalment).

Índex de Locals comercials i equipaments del casc antic de Vallcarca. Font: Observatori Actiu de Vallcarca 2015

1-BARRERIA	20-PEIXA BALADA	40-IMPRENTA	60-FUSTERIA
2-BOBASTERIA	21-PERNAQUERIA	41-FABRICA ROTUM	61-TALLER FERRETER
3-FUSTERIA	22-BAR (T'f'is)	42-FABRICA CENTAS	62-POLLERIA
4-ESTANC-CELLER	23-LLEIGURS	43-LANUJANURAS	63-MACERIA
5-TOXINERA	24-BAR	44-TALLER MECANIC	64-COLMADO
6-CANISTERIA-POLLERIA	25-TROFONERIA	45-CANISTERIA	65-HERBOLERIA
7-TALLER RASPALLS	26-CARRONERIA	46-TOXINERIA	66-CAS RAMON (Tocho)
8-VINERIA (La Surtza)	27-SABATER	47-LLEIGURS	67-BODEGA
9-HERCERIA-ESPADRANAS	28-FABRICA PINTORAL	48-COLMADO	68-BAR (T'f'is)
10-TALLER MECANIC	29-COLMADO	49-FARMACIA	69-FAB. ESCATAS SABO
11-COLMADO	30-CANISTERIA	50-FIN TRANVIA 23	70-IMPRENTA
12-PECINATERIA	31-TALLER BOMBS	51-DESTILLERIA	71-COLMADO
13-COLMADO	32-TALLER MECANIC	52-CLUTICA	72-POLLERIA
14-LAMPISTERIA	33-VARNIENIA	53-BAR (Reconet)	73-TALLER NOTES (P'tores)
15-FLICA-FORN	34-BOTIGA	54-DEPAVIA	74-TALLER MECANIC
16-ONGANERIA	35-RELLOTGERIA	55-FABR. ADHESIVS	75-TORRADO
17-MATERIALS CONSTRUCCIO	36-PETINIS	56-MONJA CAS. BLANCA	76-FABRICA DEL
18-PECINATERIA	37-COLECT (T'f'is)	57-MONJA (D'istat)	77-FABR. GOSSES SIF. REFRS.
19-TALLER MECANIC	38-MANUSIA	58-TALLER MECANIC	78-ONGANERIA (La Plata)
	39-ENGLESA	59-FUSTERIA	79-BAR (T'f'is)

Avui en dia són aquests solars abandonats els que conformen la imatge del barri. Es podria dir que el casc antic de Vallcarca és un immens cràter. La majoria d'aquests solars estan ballats. Sovint encara mantenen les traces dels fonaments i els imponents arbres dels patis dels edificis enderrocats. Un altre tipus de vegetació ha començat a colonitzar-los lentament, tamisant-los de color, mentre en alguns llocs hi proliferen els abocaments incontrolats d'escombraries.

Aquesta situació, però, ha creat un nou imaginari al barri donada la seva longevitat¹⁹. Alguns dels solars han estat reivindicats com a espai públic des del seu abandonament. Més enllà de la mera reivindicació el veïnat ha anat un pas més enllà i s'ha apropiat d'aquests, d'allò que els pertany, creant noves vinculacions amb l'espai. Són exemples d'aquest procés la “Plaça Farigola”, que des del començament s'ha reivindicat com a espai públic i verd pel barri, i on el veïnat organitzat hi ha construït bancs, taules, espais de joc i hi celebren festes i aplecs esporàdicament. El solar conegut com l'Hort Comunitari ha revitalitzat i enfortit les relacions malmeses per la degradació del barri mitjançant la participació col·lectiva i ha demostrat que el veïnat és prou responsable per tenir-ne cura i mantenir allunyat el vandalisme. I el solar de la “Cantera” com a espai verd i possible equipament a l'aire lliure (degut també a l'eflorescència rocosa gairebé única a Barcelona²⁰).

En tots aquests casos, s'ha generat una nova identitat amb el barri, unes noves relacions que ja no tenen a veure amb el que fou, sinó amb el que és. Però aquestes noves relacions i centralitats neixen amenaçades per la efímera temporalitat que constitueixen. Són a mercè de l'amenaça de la urbanització futura, la nova construcció no només destruiria un espai que és ja del barri, sinó també les relacions veïnals que aquests han ajudat a reconstruir després del gran impacte de la destrucció inicial.

D'altra banda, la posició privilegiada de Vallcarca respecte el Parc Güell i Gràcia, constitueix una gran amenaça cap a la forma de vida de les seves habitants. Els solars actualment qualificats com a 13a o 13b (zona de densificació urbana) que permeten elevar les alçades de l'edificació de 3 i 4, 5 i fins a 6 plantes, representen l'oportunitat d'enriquiment de les immobiliàries (majoritàriament filials de la immobiliària “Nuñez i Navarro²¹”). Aquest fet sumat a la creixent pressió turística i la situació de crisi perllongada des de 2008, fan témer el fenomen de la *gentrificació*.

19 Alguns com “la Cantera” o “Pedrera”, la “Petanca”, “L'hort” fa gairebé 7 anys que existeixen com a tal, la “Plaça Farigola”, fa 8 anys que té la configuració actual.

20 Informe aportat per l'AAVV Pro-Vallcarca.

21 Dirigida per José Luis Nuñez Clemente i el seu fill Josep Lluís Nuñez y Navarro, condemnats per la secció novena de l'Audiència de Barcelona a quatre anys de presó cadascun per un delictes continuat de suborn actiu en concepte d'autor i altres dos anys de presó per un delictes continuat de falsedat en document oficial comès per funcionari públic, en concepte d'inductor. A més d'una multa de dos milions d'euros a cadascun pel delictes de suborn i altres 36.000 euros de multa per la falsedat documental.

La gentrificació es defineix com el desplaçament residencial en un barri urbà central, d'un o més grups socials amb poca capacitat adquisitiva que són substituïts per altres grups socials amb una capacitat adquisitiva superior. La gentrificació és el resultat de la competència sobre l'espai residencial dels centres urbans, i consegüentment provoca el desplaçament de la residència habitual de la població de rendes més baixes per una localització de noves famílies de rendes més altes. Tanmateix, a nivell morfològic s'observa una millora sensible del conjunt urbà, tant d'habitatges com d'infraestructures del barri on es produeix la gentrificació.

Freeman i Braconi, 2004; Hamnett, 2003.

Aquest procés de gentrificació, accentua les diferències socials entre les veïnes, comporta un augment de preus del lloguer o compra d'habitatges i un increment del cost de la vida al barri. Tot aquest procés es veu incrementat per la pressió turística que modifica el caràcter del comerç, que passa a destinar-se al visitant, que amb un major poder adquisitiu pot fer front a preus més elevats, a la vegada que proliferen botigues de souvenirs, cafès, gelateries, etc.

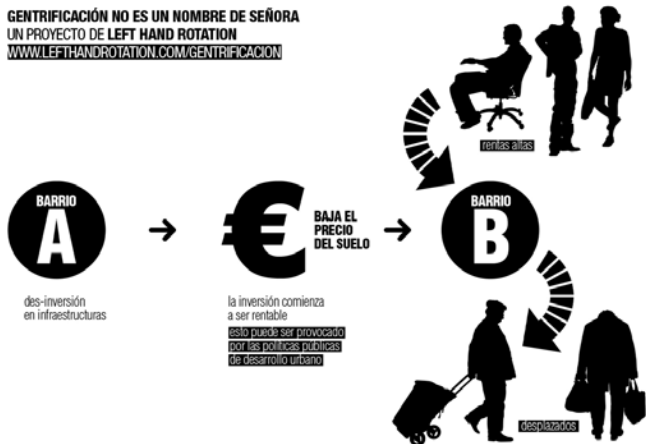
A més de "l'expulsió" de les veïnes de Vallcarca, la situació ha propiciat que en solars abandonats i ballats s'hi instal·lin els més desfavorits de la ciutat. Persones que majoritàriament troben el seu suport econòmic recollint ferralla o cartró. Moltes són estrangeres, no disposen d'una xarxa de suport familiar a la ciutat i ocupen els solars on sobreviuen en barraques autoconstruïdes, que al no ocupar la totalitat de la parcel·la els permeten desenvolupar la seva activitat (emmagatzematge per la ferralla o el cartró).

Aquestes persones constitueixen les veïnes més vulnerables al canvi. Tant les *okupes* com elles, no disposen de títols de propietat ni contractes de lloguer, i per tant, ni tan sols són tingudes en compte a l'hora de planificar, realitzar, etc. Com explica el geògraf Horacio Capel al llibre "Modelo Barcelona, un examen crítico" publicat l'any 2005, referint-se als processos de renovació urbana a la ciutat explica que "s'ha procurat no desplaçar a la població, el que en general significa la població amb algun títol legal (de propietat de lloguer)."

Cal preguntar-se, qui en surt beneficiat del que ha succeït a Vallcarca? I sense cap mena de dubte són els interessos privats (les empreses immobiliàries i el sector del turisme). La degradació dels materials dels edificis justifica el seu enderroc, i per tant atorga l'oportunitat de noves construccions, amb més plantes (permeses pel MPMG 2002),

Gràfic sobre el procés de Gentrificació,

Font: Gentrificación no es nombre de señora.

més luxoses, amb “millors” acabats, ascensors, etc. La convivència de l’administració quant a l’expulsió del veïnat, deixa via lliure al la iniciativa privada per no haver de “negociar” amb ningú.

22 <http://w2.bcn.cat/bcnmetropolis/dossier/nomes-hi-ha-dos-models-turisticos-el-bo-i-el-dolent/>

Aquesta degradació generalitzada del barri, requereix i demana una intervenció. La resposta és l’elitització, l’enderroc, la nova construcció, el sector del turisme com a motor econòmic, un sector que a Barcelona, com explica l’economista Manel Puig Raposo²²

Es basa en la creació de llocs de treball mal remunerats, no tan sols crea poc valor, sinó que fa una redistribució favorable per als turistes i els empresaris turístics i perjudicial per a la resta de la societat. El model actual desemboca en un seriós conflicte.

L’expulsió del veïnat resident, la “neteja” d’allò indesitjable dels carrers (incloent-hi les persones), l’augment dels preus i per tant dels beneficis de la propietat són trets característics d’un “model Barcelona” que no podem tornar a reproduir a Vallcarca.

Imatge: Espais reivindicats pel veïnat

Organització de les reivindicacions veïnals

Agents Veïnals implicats a la transformació de Vallcarca

AAVV Gràcia Nord

AAVV Riera-Viaducte

AAVV Pro-Vallcarca

Plataforma Salvem Vallcarca (2004-2009, actualment innactiva)

Plataforma veïnal d'Okupes (fins 2011)

Assemblea de Vallcarca des de 2012 formada per:

Heura Negra

Ateneu Popular de Vallcarca

AMPA's de l'escola Montseny i La Farigola

Associació cultural l'Antic Forn

Veïnes de Bolívar 10

Observatori Actiu de Vallcarca

Hort Comunitari, Col·lectiu Volta

Grup de consum ecològic Valldures

Grup promotor de la cooperativa d'habitatge

Veïnes a títol individual

A banda dels habituals processos de concertació entre l'Ajuntament i algunes entitats (com l'AAVV Gràcia Nord), poc després de l'aprovació de la MPGM l'any 2002 es comença a organitzar una oposició veïnal a aquesta reforma. Mentre s'inicia un període de 10 anys d'expropiacions en una zona institucionalment degradada i amb un gran valor potencial de revalorització, l'oposició s'aglutina al voltant de la Plataforma Salvem Vallcarca creada al 2004, on participen veïns i membres d'altres associacions de veïns com l'AAVV Riera Viaducte, AAVV Turull, de l'Assemblea d'okupes de Vallcarca i de l'Ateneu Popular.

²³ Entitats que afirmen no foren informades amb la mateixa celeritat que l'AAVV Gràcia Nord.

Aquestes entitats de la plataforma²³ quan van conèixer les intencions d'aquesta reforma es van anar organitzant per seguir els procediments judicials dels veïns afectats, l'activitat política del Districte de Gràcia i Urbanisme, i criticar el caràcter especulatiu del pla urbanístic, en que Nuñez i Navarro esdevé el principal promotor privat. Una de les entitats importants en la dinamització de la plataforma va ser l'Ateneu Popular Vallcarca, inaugurat al 1996 i afectat per la pròpia reforma urbanística. El moment àlgid de les protestes va ser entre l'any 2005 i 2006, quan la degradació física va ser més punyent, i durant sis mesos es va tallar cada dimecres al vespre l'Avinguda Vallcarca.

El període de més agitació al carrer va coincidir també amb el període on es donaren un gran nombre de okupacions, es calcula que al voltant d'una trentena. Això va ser utilitzat per l'administració i les associacions favorables a la renovació per defensar la necessitat de tirar endavant la reforma aprovada, associant intencionadament la degradació i la brutícia amb les okupacions. Per altra banda, aquest també va ser un període de gran activitat social, amb la creació del Centre Social Okupat "El primer assalt" desallotjat en diverses ocasions al mateix carrer Argentera. Allà es succeeixen activitats comunitàries i de lluita llibertària i també s'edita el diari del barri "l'Espontani de Vallcarca" autogestionat pels veïns, per informar de la reforma urbanística i accions veïnals.

Una altra de les iniciatives veïnals per promoure la recuperació de solars al barri, fou l'hort urbà okupat i autogestionat que es va fer a l'actual plaça Farigola entre 2006 i 2008, antecedent de nous horts urbans que a mitjans 2012 es faran al carrer Farigola i a altres espais amb implicació veïnal com l'Aula Ambiental del Bosc Turull.

A mitjans d'abril de l'any 2012 es consolida l'Assemblea de Vallcarca i va guanyant força reivindicant espais concrets com la plaça Farigola, on havia anat realitzant diversos actes i trobades, que s'evidencien en la resposta formal que es fa a l'ajuntament en la contraproposta al pla BUIITS, de 2013. L'ajuntament buscava responsables civils per la gestió d'aquest espai, que ja s'usava de forma natural pels veïns fins aleshores. Quan l'Assemblea de Vallcarca ho va fer constar a la contraproposta, el concurs per aquell espai va quedar desert.

Tal com diuen Francesc Magrinyà i Rafael Balanzó (2015), "la proliferació d'hortos urbans o experiències d'ocupació com Can Masdeu i Vallcarca, plantegen una nova relació amb la natura"²⁴. En aquest sentit afirmen que "els cicles de renovació adaptativa (o back-loop) presenten una xarxa complexa de xarxes socials que constitueixen un model alternatiu al model imperant, però que encara no presenten suficients relacions de panarquia i especialment de xarxes econòmiques alternatives i d'escala metropolitana per a poder constituir-se en un model que transformi el model hegemònic" (Balanzó i Magrinyà, 2015:19). De fet, per aquests arquitectes experts en resiliència urbana "depèn de la perdurabilitat de la crisi i les noves configuracions polítiques que es transformi realment la naturalesa del sistema urbà".

24 Francesc Magrinyà y Rafael de Balanzó (2015) Innovación social y políticas urbanas en España de Joan Subirats y Ángela García, capítol III. Innovación social, innovación urbana y resiliencia desde una perspectiva crítica: el caso de la auto-organización en el espacio urbano de Barcelona. Ed: Icaria..

L'any 2013 continuen les activitats a plaça Farigola i durant els mesos de maig i juny es realitzen amb alumnes del curs de projectes d'Arquitectura de l'ETSAB (Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona - Universitat Politècnica de Catalunya) una sèrie de bancs com a mobiliari urbà autoconstruït que s'ubiquen a la mateixa plaça per facilitar les trobades entre veïns. Aquest mobiliari s'anirà ampliant i mantenint en successives jornades de treball a l'espai en el marc de l'encontre estatal "d'Arquitecturas Colectivas" al juliol de 2014, al Big Event amb voluntaris d'Estat Units al març de 2014 i en una trobada de col·lectius del barri durant el febrer de 2015.

Davant la nova fase d'execució del pla urbanístic en la darrera legislatura des de 2011 fins a dia d'avui, en que l'ajuntament s'ha obert a replantejar certes qüestions del pla amb major diàleg amb les entitats del barri (a través de taules de diàleg i d'urbanisme) han proliferat nous agents com membres d'Arquitectes sense Fronteres, la Unió Internacional d'Arquitectes i el col·lectiu d'arquitectes Volta, afincat al barri, que assessoren als veïns en els seus plantejaments i reivindicacions veïnals.

El teixit d'entitats reivindicatives a Vallcarca es coordina ara a través de l'Assemblea de Vallcarca, que actualment està formada per: *Heura Negra, Ateneu Popular de Vallcarca, AMPA's de l'escola Montseny i La Farigola, Associació cultural l'Antic Forn, veïnes de Bolívar 10, l'Observatori Actiu de Vallcarca, l'Hort Comunitari, Col·lectiu Volta, cooperativa Valldures, cooperativa d'habitatge i veïnes a títol individual.*

Bona part d'aquests agents han debatut especialment sobre el model de barri en alguns moments concrets com el workshop "Procés de participació veïnal i comunitària" organitzat per la pròpia Assemblea de Vallcarca al novembre de 2013 a l'Aula Ambiental Bosc Turull, les conclusions de la qual es van presentar a la biblioteca Jaume Fuster al juny de 2014 en titulada "Reconstruïm Vallcarca. Primeres propostes per la transformació urbanística del barri".

Aquest treball previ va afavorir que l'Ajuntament convoqués les Jornades Participatives "El barri que volem" al novembre de 2014, un altre dels moments en que van participar la majoria d'entitats del barri i veïns interessats. Les conclusions i propostes de les quals es van presentar públicament en un document a principis de 2015.

Des d'aleshores i des del passat 2015 l'espai de concertació de les polítiques urbanístiques que afecten al barri es reuneix periòdicament convocada pel districte de Gràcia, amb tècnics, representants de BAGURSA, arquitectes assessors i diferents representants de les entitats veïnals, entre les quals dos membre rotatius de l'Assemblea de Vallcarca.

Imatge: Àmbit del concurs d'idees proposat per l'Ajuntament

Conclusions

El planejament urbanístic, com l'MPGM 2002, es manifesta actualment com una eina inflexible (tant en l'ordre territorial, com en el de la governança i l'administració urbanística), als canvis urbans actuals que s'estan realitzant, reflexos de les profundes transformacions que s'estan produint en l'estructura econòmica i cultural de les nostres societats²⁵. Tal com ho considera l'ecòleg Ramón Folch (2013) “el sistema urbà es fa cada vegada més complex, incert i canviant”, amb la qual cosa sorgeix la necessitat de “flexibilitzar el planejament urbà per afrontar les noves demandes i escenaris no previstos per la innovació social”.

En aquesta mateixa direcció cal destacar la poca (o nul·la) sensibilitat que aquest planejament demostra vers el patrimoni construït que constitueix l'arquitectura tradicional que conforma el casc antic de Vallcarca. Aquest fet demostra el poc interès dels responsables del pla pel barri, la seva història i la seva gent. L'enderroc i la nova construcció suposen un “borrón y cuenta nueva” que allunya a les veïnes del barri i duu inexorablement a l'anorreament de la memòria.

Aquesta liquidació de la memòria, junt amb el suport material que l'ha creada es justifica amb criteris de millora mediambientals, però aquesta justificació és més una fal·làcia que una realitat. Així la Modificació del Pla General Metropolità (MPGM 2002) que proposa la reconversió del barri en un nou bulevard verd des de la plaça Lesseps fins al viaducte de Vallcarca amb el conseqüent enderrocament de pràcticament un quilòmetre lineal d'edificacions històriques, no té en compte el cost ambiental d'aquest enderroc. No deixa de ser una aproximació maldestre als cicles naturals dels sistemes de Vallcarca, que es veuen molt més amenaçats pels edificis de fins a 6 plantes proposats al planejament que afavorits amb aquest “corredor verd”.

Aquest nou projecte “verd” afavoreix la gentrificació mediambiental i la injustícia social²⁶, en favor d'una sostenibilitat feble, com ocorre en moltes altres ciutats afectades pel turisme de masses com és el cas de la High-line a Nova York, fomentada per part de promotors immobiliaris i gestors municipals per a una ciutat global i eficient des d'una visió tecnòcrata.

Així, creiem que no hi ha forma de compatibilitzar la defensa del patrimoni de Vallcarca, la seva identitat, la salut ambiental d'aquest barri i la seva estructura social i veïnal si es tira endavant l'MPGM 2002. Per això n'exigim la seva derogació. Per contra, proposem

l'elaboració d'un nou pla, un pla participatiu fet pels veïns i veïnes del barri, un pla plural on totes les veus hi trobin cabuda, i no sigui el lucre econòmic d'uns pocs el qui marqui el futur del barri.

Un pla que afavoreixi i fomenti les iniciatives i accions autogestionades, diverses, adaptatives i d'autoaprenentatge denominades com “Tactical Urbanism” o “placemaking” dels últims anys i mesos al barri de Vallcarca. Per tal de poder iniciar la definitiva transformació amb un urbanisme resiliència i d'autosuficiència exemplar, iniciat i liderat pels diferents col·lectius i veïnes del barri per a una futura agenda urbana segons els principis del dret a la ciutat promoguts per Habitat III de Nacions Unides.

A aquest pla ens agrada anomenar-lo **Pla Popular de Vallcarca**, i es vehicula des de la campanya:

#incidimvallcarca

Imatge: Espais culturals i veïnals autogestionats

Publicacions relacionades

Bibliografia i articles

L'Independent

2016 | Vallcarca endarrereix al setembre el concurs d'idees per al nou barri antic.

<http://independent.cat/gracia/?p=16573>

Arquitectes Sense Fronteres

2016 | Incidim Vallcarca

<https://totsdretsparticipant.wordpress.com/2016/05/10/incidim-vallcarca/>

Assemblea de Vallcarca

2016 | Wellecome to Vallcarca

La Metxa n.9

Assemblea de Vallcarca

2016 | Carregades de raons, Aturem el Pla, Construïm Vallcarca.

La Metxa n.8

Stranchieri, Marco Luca

2016 | Tesis Doctoral: Prácticas y poéticas de un barrio en transformación, El caso de Vallcarca

Fando Marc; Ortiz, Jorge; Monzón, Diana; Santos, Cecilia

2016 | Patrimonio hídrico de Vallcarca.

Master en intervenció sobre el medi construït - UPC

Sucarrat, Meritzell; Stranchieri, Marco Luca; Mansilla José; Aricó, Giuseppe

2016 | Setge a Collserola. Vallcarca-Penitents, darrera frontera urbana?

Observatori d'antropologia del conflicte urbà, Barcelona

<http://observatoriconflicteurba.org/2016/01/18/setge-a-collserola-vallcarca-penitents-darrera-frontera-urbana/>

Stranchieri, Marco Luca; Mansilla José; Aricó, Giuseppe

2015 | Jaque al peón. Extracción de rentas, dinastías de poder y desplazamiento de clases populares en la Barcelona contemporánea. Observatori d'Antropologia del Conflicte Urbà (OACU), Grup de Recerca sobre Exclusió i Control Socials (GRECS – UB) i Grup de Treball d'Etnografia dels Espais Públics (GTEEP-IC)

Subirats, Joan i García, Ángela

2015 | Innovación social y políticas urbanas en España. Barcelona: Ed. Icaria

Romero, Mar

2015 | Vallcarca: Urbanisme especulatiu, urbanisme de resistència.

Revista digital Barcelona Districte 11 i La Directa.

[http://bcndistricte11.com/2015/12/06/vallcarca-urbanisme-](http://bcndistricte11.com/2015/12/06/vallcarca-urbanisme-especulatiu-urbanisme-de-resistencia/)

[especulatiu-urbanisme-de-resistencia/](http://bcndistricte11.com/2015/12/06/vallcarca-urbanisme-especulatiu-urbanisme-de-resistencia/)

[https://directa.cat/vallcarca-urbanisme-especulatiu-urbanisme-de-](https://directa.cat/vallcarca-urbanisme-especulatiu-urbanisme-de-resistencia)

[resistencia](https://directa.cat/vallcarca-urbanisme-especulatiu-urbanisme-de-resistencia) [http://bcndistricte11.com/2015/12/06/vallcarca-urbanisme-](http://bcndistricte11.com/2015/12/06/vallcarca-urbanisme-especulatiu-urbanisme-de-resistencia/)

[especulatiu-urbanisme-de-resistencia/](http://bcndistricte11.com/2015/12/06/vallcarca-urbanisme-especulatiu-urbanisme-de-resistencia/)

Balanzo Joue, Rafael de

2015| Barcelona, caminando hacia la resiliencia urbana en el barrio

de Vallcarca. Revista Hábitat y sociedad (issn 2173-125X), n.o 8,

noviembre de 2015, pp. 75-95.

[https://drive.google.com/file/](https://drive.google.com/file/d/0Bw36ljIKn46QR0d1MWFJV1pQMTA/view)

[d/0Bw36ljIKn46QR0d1MWFJV1pQMTA/view](https://drive.google.com/file/d/0Bw36ljIKn46QR0d1MWFJV1pQMTA/view)

Observatori Actiu de Vallcarca

2015 | Vallcarca, urbanicidi i reconstrucció.

<http://observatorivallcarca.cat/>

Vallcanera, Marta

2014 | “Huertos de vida”: La liberación de los espacios muertos de Vallcarca.

La 22 magazine

<http://ediciones.la22.org/bcn2014/2014/12/17/huertos-de-vida/>

Comuns Urbans a Barcelona

2014 | La força de l'auto organització social front la destrucció

programada de Vallcarca.

<http://bcncomuns.net/cpt/placa-de-la-farigola-vallcarca-2/>

El Pla de Barcelona

2014 | Vallcarca Independent. Blog “El pla de barcelona”

[https://pladebarcelona.wordpress.com/2014/12/01/vallcarca-](https://pladebarcelona.wordpress.com/2014/12/01/vallcarca-independent/)

[independent/](https://pladebarcelona.wordpress.com/2014/12/01/vallcarca-independent/)

Gabancho, Patricia

2013 | Hogueras en Vallcarca. Diari El País
http://ccaa.elpais.com/ccaa/2013/06/16/catalunya/1371406257_025225.html

Stranchieri, Marco Luca

2012 | Reforma urbanística y génesis de la degradación: el caso de la afectación del PGM sobre el barrio de Vallcarca en Barcelona.
Revista Diagonal n. 32
<http://www.revistadiagonal.com/articles/analisi-critica/reforma-urbanistica-y-genesis-degradacion-vallcarca/>

Monteys, Xavier

2011 | Un solar a Vallcarca.
Diari El País.
http://elpais.com/diario/2011/12/08/quaderncat/1323309379_850215.html

Punzano, Israel

2011 | Adéu, Vallcarca.
Diari El País.
http://elpais.com/diario/2011/02/10/quaderncat/1297302987_850215.html

Sogues, Marc

2008 | Millora urbana de Vallcarca i el Coll.
Territori observatori de projectes i debats territorials a catalunya.
http://territori.scot.cat/cat/notices/2008/12/millora_urbana_de_vallcarca_i_el_coll_barcelona_2008_099.php

Unió Temporal d'Escribes

Barcelona marca registrada, un model per desarmar.
Ed. Virus.

Capel, Horacio

2005 | El modelo Barcelona, un examen crítico.
Barcelona: Ed. Serval

Filmografia

Gomà, Laia; Elies Natàlia; Lozano, Borja

2013 | Documental: L'hort de les cases.

Prod. Oxígen.

Saleta, Maria

2011 | Documental Encaixonats

<https://encaixonatsavallcarca.wordpress.com/>

Taller de vídeo Documntalidades

2007 | Vallcarca, por un puñado de dólares

[https://archive.org/details/](https://archive.org/details/evavaleromarcycperellimonaVALLCARCAporunpuadodedolares)

[evavaleromarcycperellimonaVALLCARCAporunpuadodedolares](https://archive.org/details/evavaleromarcycperellimonaVALLCARCAporunpuadodedolares)

Salvem Vallcarca i dr. Almo prod.

2005 | Vallcarca de l'oblit a la condemna

<https://www.youtube.com/watch?v=xoXFf10lRXk>

Debats públics & conferències

COAC Ecumenòpolis

La transformació de Vallcarca

<https://www.youtube.com/watch?v=YR8W0SlstjI>

Debat amb AAVV Vila de Gràcia

https://www.youtube.com/watch?v=_29kUOPExq8

Annex I: Criteris per la redacció d'un Pla Popular

Els criteris per un Pla Popular a Vallcarca, es proposen des de la *comissió d'urbanisme de l'Assemblea Popular del Barri de Vallcarca* per exposar les idees de transformació i remodelació que des d'aquesta part del veïnat. Aquesta proposta respon a les successives temptatives de l'administració (2002 i 2009) que es consideren fora de lloc, d'escala i de context i que han dut a la destrucció dels teixits urbans que allotjaven la vida del barri de forma irreversible.

En primer lloc, es proposa i s'exigeix aturar l'execució del MPGM de 2002 i del pla parcial del 2009, que es consideren obsolets. En aquest sentit, és indispensable aturar qualsevol enderroc per tal de mantenir intacte el que queda del barri original de Vallcarca.

Es proposa la parcial reconstrucció dels teixits i la consolidació de les illes existents. Es veu l'actual estat de barri en part, com una oportunitat. Es proposa l'edificació de part dels solars amb nous criteris i noves lògiques, a la vegada que es considera important mantenir certs espais lliures que han adoptat certa identitat en aquests darrers 14 anys.

Els criteris proposats per l'Assemblea de Vallcarca busquen recuperar la intensitat de vida del barri, mitjançant el model de casa/taller, l'impuls del petit comerç, les cooperatives de treball, petits tallers i espais de relació. Refundar el barri sobre una lògica antagònica a l'especulativa que va generar el MPGM 2002.

Trànsit / transport públic

. Des motoritzar el barri. Prioritzar els desplaçaments a peu o bicicleta. Adaptar la xarxa viària a una xarxa de prioritat per a bicicletes i vianants, on els vehicles a motor no siguin els predominants. Els aparcaments hauran de situar-se a l'entorn proper, procurant deixar els carrers lliures de vehicles.

. Es dotarà el barri amb una xarxa de bus que el comuniqui amb el seu entorn immediat i llunyà amb una freqüència adequada.

. S'habilitaran els carrers costeruts amb els serveis pertinents per fer accessibles els habitatges a les persones de mobilitat reduïda.

Edificació / habitatge

La promoció, construcció i gestió del parc edificat haurà d'ésser majoritàriament de caire cooperatiu i/o habitatges de protecció oficial. La tipologia d'aquests habitatges hauria de ser diversa pensant no només en habitatges per famílies sinó també pisos més petits i barats per gent jove o pisos assistits per gent gran.

. No s'enderrocarà cap edifici ja construït. Es catalogaran com a edificis protegits, i se n'impedirà el seu abandó o degradació intencionada.

. El model proposat d'accés a l'habitatge és el de l'habitatge en Cooperativa, un model accessible i no especulatiu. Tant el sòl públic com privat.

. Amb l'objectiu de crear llocs de treball al barri, es proposa el model d'habitatge productiu. Casa-taller, casa-despatx, casa-comerç. Tallers i petites zones de baixos comercials proporcionin al barri llocs de treball i activitat econòmica sostenible i de gran repercussió sobre les habitants, minimitzant així la necessitat de desplaçament obligat de les habitants.

. Els nous edificis mantindran el gra del barri, aquests, no superaran les alçades de PB+3, i majoritàriament es mantindran en PB+1. S'haurà de tendir a mantenir les tipologies preexistents.

. Tots els materials emprats en les noves edificacions i rehabilitacions han d'ésser de baixa petjada ecològica (i de carboni). Aquestes han d'ésser o bé materials naturals de cicle tancat (procedents de fonts renovables), o bé materials reciclats i/o fàcilment reciclables o reutilitzables.

Patrimoni

Es tindrà especial cura en la preservació del patrimoni urbanístic. Atenent a la importància del conjunt i a l'amenaça de destrucció de l'actual teixit urbà.

. Es considera indissociable el patrimoni construït de la cultura, així es preservaran les estructures del barri, edificis i estructura urbanística a la vegada que les persones que hi habiten. S'entén el patrimoni holísticament, que engloba tant l'edificat com l'urbà, l'ambiental, l'hídric, etc.

. Els elements singulars del barri, com Can Carol o el Consolat, seran recuperats pel barri com a equipaments.

. Quant al patrimoni natural, s'entendrà aquest com un sistema. Entenent així els processos ecològics que s'hi desenvolupen, considerant la importància de connectar els espais verds amb corredors de verd, espais verds privats, o treballar amb les permeabilitats dels sòl.

. Es mantindran els arbres existents en els solars edificables i espais lliures, aquests indiquen els diferents espais on existiren eres, horts, jardins o patis de les cases actualment enderrocades.

L'aigua

. Es recuperarà el ric patrimoni hídric del barri: les fonts i manantials, les mines d'aigua, els pous que hi havia als patis, etc. Les grans infraestructures com l'aqüeducte del Turull, estaran indicats i degudament senyalitzats.

. En la mesura que sigui possible, tots els espais comunitaris i públics seran de sòl permeable. Deixant així que l'aigua tanqui el cicle, i nodreixi els aqüífers subterranis, i deixant així lloc a la naturalesa per recuperar terreny a la ciutat.

. S'implantarán sistemes SUDS (Sustainable Urban Drainage System), sistemes de drenatge sostenible urbà. Potenciant la infiltració de l'aigua de pluja al terreny, minvant l'escorrentia superficial d'aquesta, i retornant-la als aqüífers aconseguint una gestió sostenible del cicle de l'aigua.

. Reducció del consum d'aigua potable. Els nous habitatges disposaran d'instal·lació de recuperació d'aigües grises i en la mesura del possible, sistemes de fitodepuració que en permetin el seu aprofitament posterior.

Serveis comunitaris / equipaments

Es preveuen equipaments públics capaços de crear sinèrgies positives i prepositives al barri. Així, equipaments de promoció social, econòmica i cultural, de suport al petit comerç, als tallers, a la producció local, etc. Nous equipaments amb noves lògiques que permetin intensificar la vida a l'entorn de Vallcarca.

. Impulsar la sostenibilitat i autogestió de la vida, amb la incorporació d'espais de producció agrícola mancomunats i gestionats pel veïnat que disminueixin la dependència del barri amb el seu entorn i tendeixin al consum responsable i de Km0.

. Les veïnes disposaran d'espais on desenvolupar activitats com grups de criança, cooperatives de consum, etc. que són necessàries per a una comunitat sana. Per tals efectes es destinaran alguns dels solars buits a equipaments, tant espais de reunió i cultura com de promoció econòmica.

. Crear equipaments de desenvolupament econòmic que promoguin la creació de petites cooperatives de treball, tallers d'artesans, etc. Així facilitant la recuperació de l'economia del barri.

. Potenciar l'establiment d'equipaments culturals al barri que permetin la proliferació de les arts escèniques, pictòriques, musicals etc.

Participació / integració social / espai públic i comunitari

La participació activa de les veïnes en les decisions que afectin al barri és la base de l'èxit de qualsevol pla que es vulgui realitzar a Vallcarca. Totes aquestes accions han d'anar encaminades a millorar les condicions de vida i de socialització de les veïnes.

. El barri disposarà de llocs de treball per les seves habitants. Així es reservaran espais per a tallers, oficines i petit comerç. Aquestes espais s'agruparan en petites avingudes comercials potenciant la cooperació entre ells.

. Tots els plans de remodelació, com qualsevol canvi en les llicències d'activitat que es produeixi ha d'estar consensuat per les veïnes. Les interlocutores seran apoderades mitjançant processos participatius vàlids i seriosos, i es constituirà un òrgan veïnal de gestió directa dels afers del dia a dia, una "Taula de Concertació permanent".

. S'atendran a criteris de gènere en totes les intervencions urbanes al barri.

Energia

La transformació del barri anirà acompanyada d'una nova lògica energètica que estigui alineada amb la lluita contra el canvi climàtic. L'estalvi energètic, la producció local d'energia, etc. en seran les eines clau.

. Instal·lació de captadors solars a les cobertes de les noves edificacions i sobre les ja existents. Aquestes plaques seran tant pel consum propi dels edificis com per compartir amb les altres edificacions del barri mitjançant una xarxa. S'instal·laran també captadors als espais públics en la mesura del possible.

. Totes les noves edificacions han d'ésser d'alta eficiència energètica. S'implementarà l'estàndard passiu Classe A (15kW/m^2 de consum energètic) i en la mesura del possible es tendirà a habitatges de Classe A+ (produeixen més energia que la que consumeixen).

. La rehabilitació dels habitatges existents, quan procedeixi, ha d'assegurar una millora substancial de l'eficiència energètica.

Annex II: Triptic de la campanya
“Aturem el pla, Construïm
Vallcarca”

LA PLAÇA FARIGOLA

CARRER FARIGOLA

PUNTS D'INTERÈS

.Antic Consulat

Antiga seu del consolat de Dinamarca, serà un equipament pel barri.

.La Fusteria

Antiga fusteria, actualment Centre Social i Cultural. Autogestió.

.L'Hort comunitari

Hort comunitari autogestió del veïnat de Vallcarca.

.La Cantera

Espai d'interès geològic.

.Can Carol

Masia de 1860, seu del "Col·legi Nueco".

.Aneu Popular de Vallcarca

Espai cultural autogestionat.

.Aula Ambiental Turull

Aula ambiental gestionada per la SCEA.

.Bodega La Riera

Històrica bodega del barri, actualment cooperativa.

.L'antic Forn

Centre cultural i de cohesió veïnal.

.La Reina d'Àfrica

Centre cultural.

.CSO Old School

Centre Social Ocupat, seu de la Universitat Lliure.

Aneu Popular de Vallcarca

Bodega la Riera
CSO Old School

La Reina d'Àfrica

- Hort
- Equipament esportiu
- Gestió veïnal i cooperativa
- Cooperativa d'habitatge
- Carril bici
- en verd, Punts d'interès en funcionament en vermell, Punt d'interès reivindicats

LLEGGENDA

- Nova edificació: comerç en planta baixa
- Nova edificació: habitatge en planta baixa
- Espai públic/ Carrers pacífics / Espai amable
- Zones verdes
- Límit àmbit d'afectació
- Carril bici

PLACES I ESPAIS
DE TROBADA
COMERÇ I TALLERS DE
PROXIMITAT
HABITATGE ASSEQUIBLE
I COOPERATIU
ECONOMIA SOCIAL

**RECUPERAR
EL TEIXIT
SOCIOECONÒMIC**

**CONSCIÈNCIA
AMBIENTAL**

**EN DEFENSA
DEL
PATRIMONI**

BIODIVERSITAT
MOBILITAT
SOSTENIBLE
RECURSOS
RENOVABLES
CULTURAL
SOCIAL
ARQUITECTÒNIC
AMBIENTAL

CONSTRUÏM
V A L L C A R C A

assembleadevallcarca.wordpress.com
facebook.com/assemblea.vallcarca
@avallcarca #PlaPopular

Vallcarca ha estat destruïda i
abandonada durant els últims 14
anys degut al pla urbanístic
MPGM del 2002.
El veïnat del barri ens estem
organitzant per aturar aquest pla i
construir el Pla Popular.

BARRI VIU

Volem un barri on conviuen diferents usos i activitats. On s'hi viu, s'hi treballa, s'hi compra, s'hi estudia i es comparteix. Amb places, institut i espais culturals.

ECONOMIA LOCAL

Proposem un barri on hi ha comerç quotidià (forn, fruiteria, queviures...), local i de proximitat. Recuperant els tallers que hi havia per a generar una activitat econòmica cooperativa. Volem una economia no depenent de les crisis mundials.

TIPOLOGIA BARRI/POBLE

Volem edificis baixos respectuosos amb els existents. Amb mescla de tipus d'habitatges. Volem assegurar un sostre assequible i amb models cooperatius.

CONSCIÈNCIA AMBIENTAL

Volem una ciutat basada en les fonts d'energia renovables, on hi hagi re-aprofitament de les aigües i es prioritzi la mobilitat sostenible i per als vianants.

BARRI DORMITORI

El pla actual, MPGM 2002, proposa un barri residencial sense places ni comerç a les plantes baixes.

SECTOR SERVEIS I PRECARITZACIÓ

No volem una economia precària basada en els restaurants i hotels on els contractes laborals són precaris i temporals.

BARRI DESPERSONALITZAT

El MPGM 2002 permet alçades abusives, de fins a 7 plantes davant de cases baixes de 2 plantes, sense protegir el barri de grans habitatges de luxe només assequibles a persones adinerades.

DEPENDÈNCIA ENERGÈTICA

El pla actual MPGM 2002 és ambientalment obsolet, basat en combustibles fòssils i trànsit rodat. Per tant sense propostes per a millorar la sostenibilitat.

Annex III: Tríptic “Carregades de Raons”

Carregades de raons

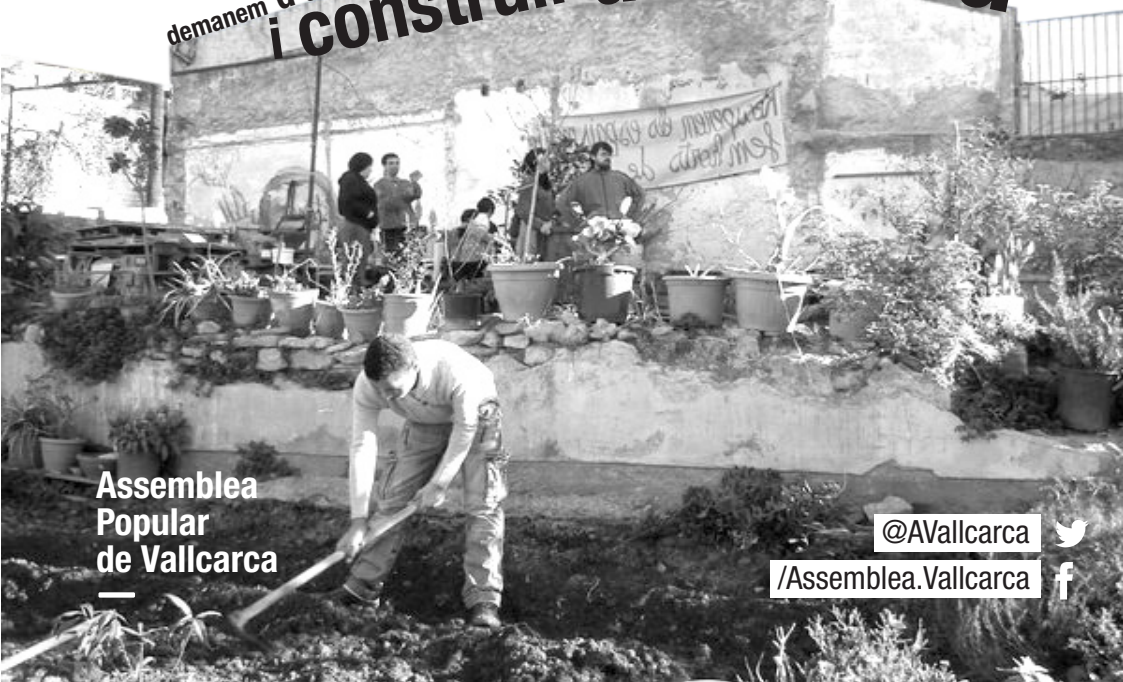
El Pla General Metropolità de 1976 (PGM 76) i la seva modificació l'any 2002 (MPGM 02) ha esdevingut un **URBANICIDI** al barri de Vallcarca a través d'una fórmula especulativa ara ben coneguda: hi ha una afectació urbanística, es deixa degradar, s'expropia i els inversors compren a preus molt més alts. S'aconsegueixen així uns guanys extraordinaris gràcies a planificacions a conveniència i a costa de la desgràcia de la gent, destrossant el patrimoni i els teixits veïnals, provocant a posteriori l'el·lització i la turistificació que esdevenen noves fonts d'ingressos forjades en la injustícia i la desigualtat.

Aquest Pla obsolet, malalt des de la seva gestació, ja no té més sentit que l'especulatiu. És el moment de crear un pla urbanístic nou, adequat a la realitat actual, on sigui el veïnat qui decideixi quin model de barri i de ciutat vol tenir deixant de banda els interessos particulars. Un pla que promogui la participació comunitària i la integració social, els eixos del qual siguin el respecte del patrimoni, la sostenibilitat energètica i mediambiental, el desenvolupament laboral i comercial i l'accés a un habitatge digne i assequible.

Perquè la reconstrucció de Vallcarca, exemple fins ara del pitjor que pot donar un planejament urbanístic, esdevingui una oportunitat de futur, un model per a qualsevol barri de qualsevol ciutat de com fer les coses des de baix, des de la cogestió i l'autonomia barrial,

demanem d'aturar el pla urbanístic
i construir un de **nou**

Assemblea
Popular
de Vallcarca

@AVallcarca

/Assemblea.Vallcarca

Més del

50%

del barri de Vallcarca
ha estat destruït.

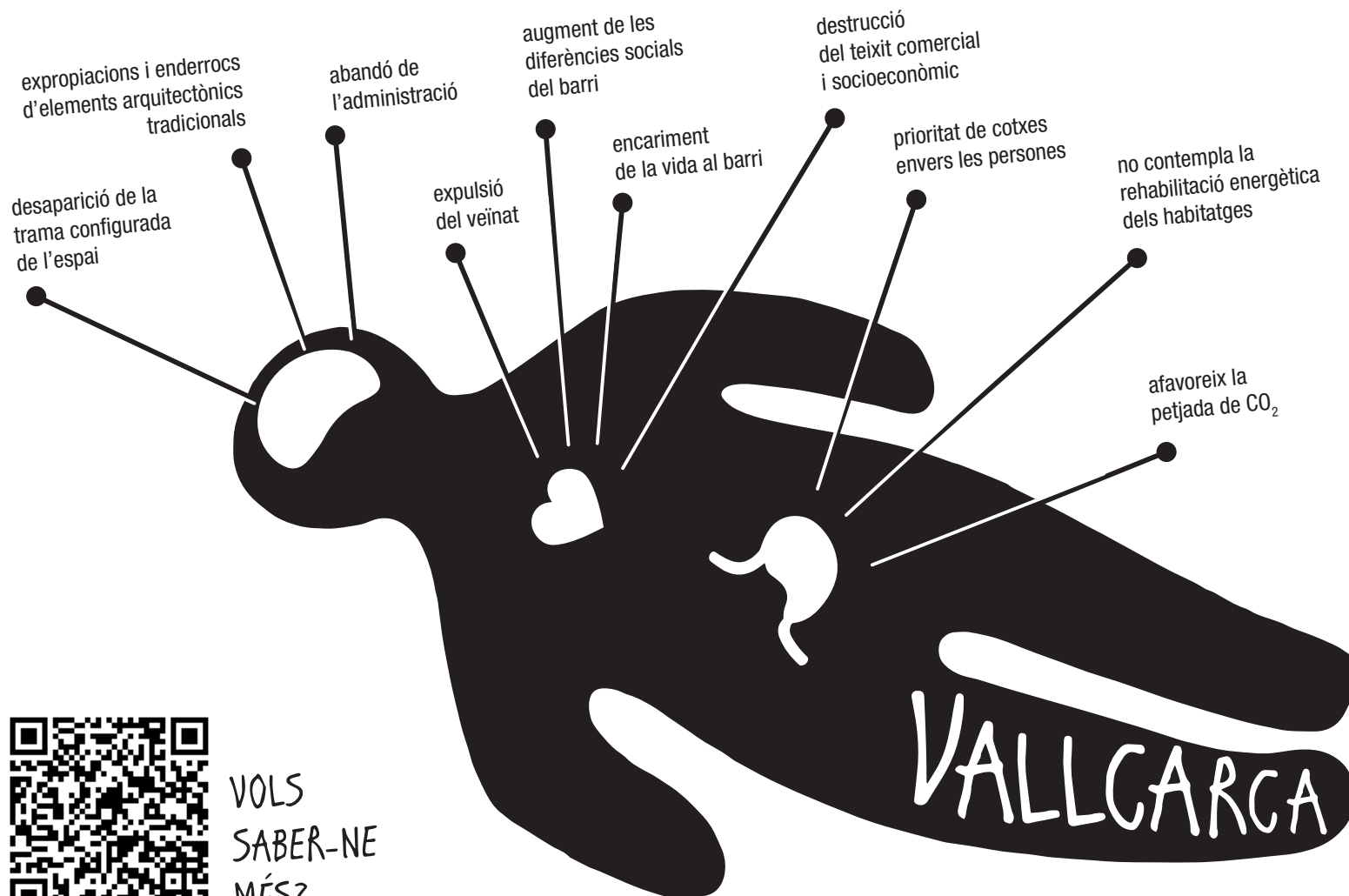
ATUREM EL PLA

La Modificació del Pla General Metropolità (MPGM) va ser plantejat per l'Ajuntament al 2002, i en teoria preten ser *una forma moderna i actualitzada d'intervenció municipal sobre la ciutat*. En realitat, és un pla que amaga l'externalització i privatització de les polítiques del propi Ajuntament.

CONSTRUÏM VALLCARCA

Proposem l'el·laboració d'un nou pla, un pla participatiu fet pels veïns i veïnes del barri, un pla plural on totes les veus hi trobin cabuda i no sigui el lucre econòmic d'uns pocs el que marqui el futur del barri.

VOLS
SABER-NE
MÉS?

patrimoni cultural

- Potenciar el teixit del paisatge cultural
- Accés digne a l'habitatge
- Recuperar el petit comerç i antics tallers
- Mantenir testimonis de la memòria col·lectiva

participació veïnal i moviments socials

- Recuperar la identitat com a barri
- Participació de tots els agents del barri
- Crear i fomentar espais de reflexió

sostenibilitat i mediambient

- Apostar per la mobilitat sostenible
- Producció d'energia neta
- Preservar els recursos naturals
- Tancament de cicles locals

Annex V: Cartelleria Assemblea
de Vallcarca i #IncidimVallcarca

VALLCARCA

CRÒNICA D'UN URBANICIDI

Lluites veïnals i construcció de l'espai urbà

Taula rodona

Debat obert

Martina Garreta. Arquitecta, AWB UIA. **Marco Stanchieri.** Antropòleg, OACU
Pedro Lorenzo. Arquitecte, professor en la UPC. **Irene Arce.** Col·lectiu Volta.

Dimecres 20 d'abril 18h-20h - Casal de barri Pou de la figuera (C/ Sant Pere Mes Baix, 70)

Convoca: Assemblea de Vallcarca

Dissabte 6 de febrer a les 11 H

A la plaça Farigola (C/ Farigola sn)

CERCAVILA

REIVINDICATIVA

#NoMPGM

*Modificació del Pla
General Metropolità
que afecta Vallcarca*

**ATUREM
EL PLA**

**CONSTRUÏM
VALLCARCA**

Convoca l'Assemblea de Vallcarca

*twitter.com/AVallcarca
facebook.com/Assemblea.Vallcarca*

MANIFESTA-ACCIÓ

DIJOURS 2/7 A LES 19:30 A JARDINETS DE GRÀCIA

FORA LOBBIES DE L'AJUNTAMENT!

LA CIUTAT LA FEM ENTRE TOTES

Assemblea Gòtic | Assemblea Raval | Assemblea de Joves de Ciutat Vella | Parlament Ciutadà | Observatori Guinardó-Can Baró | Barcelona No Està En Venda
Fem Sant Antoni | Ecologistes en Acció | Gràcia on ves | Plataforma Defensem el Park Güell | Som Paral·lel | Assemblea Social Guinardó-Can Baró
Defensem els Tres Turons | El Raval No Està en Venda | Recuperem el Nùria | Associació de Veïns i Veïnes Sagrada Família
Poble Nou SOS Enric Granados | Associació de Veïns i Veïnes del Barri Gòtic | Associació de Veïns i Veïnes de l'Òdria | Fem Plaça | suport la FAMB

#Salvem Vallcarca

Diumenge 22 de Febrer

Plaça Farigola

*10h- Inici
jornades de
cohesió veïnal*

*14:30 - Paella
popular*

DEL 19 DE FEBRER

AL 3 D'ABRIL

cal fer-se soci (amb aportació voluntària
pel manteniment)

exposició

**"vallcarca:
URBANICIDI
I RECONSTRUCCIÓ"**

REVISIÓ HISTÒRICA
DEL PROJECTE
URBANÍSTIC AL BARRI

1976- 2015

a L'antic forn de vallcarca - carrer cambrils, 10
de DILLUNS a DIJOUS DE 10 A 13H

ARXIU I OBSERVATORI actiu de vallcarca

EXPOSICIÓ
**VALLCARCA:
URBANICIDI I
RECONSTRUCCIÓ**

els propers **DIJOUS** a les 19:30h

Dijous 19 de març: conversa/
debat/reflexió de l'actualitat i
futur del barri.

Dijous 26 de març: presentació
del llibre de dibuixos "Racons,
llocs i indrets del Coll-Vallcarca" i
tertúlia.

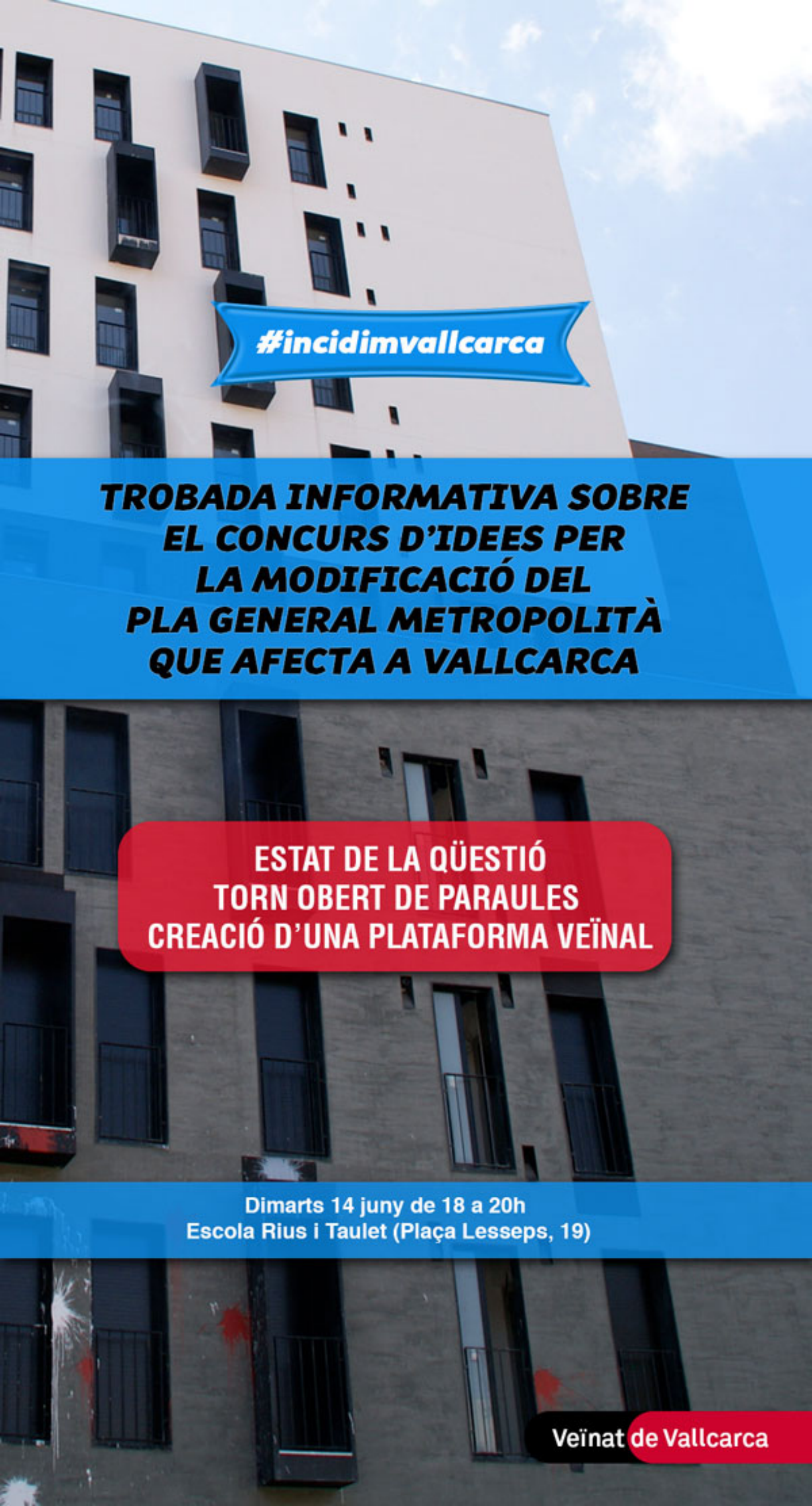
Dijous 2 d'abril: passi d'audio-
visuals curts de Vallcarca.

a l'Antic Forn de Vallcarca c/Cambrils 10

Arxiu i Observatori Actiu de Vallcarca arxiuvallcarca@gmail.com

DIUMENGE 10 DE MAIG 14H AL CSO OLD SCHOOL
DINADOR "SALVEM ARGENTERA"

#incidimvallcarca

**TROBADA INFORMATIVA SOBRE
EL CONCURS D'IDEES PER
LA MODIFICACIÓ DEL
PLA GENERAL METROPOLITÀ
QUE AFECTA A VALLCARCA**

**ESTAT DE LA QÜESTIÓ
TORN OBERT DE PARAULES
CREACIÓ D'UNA PLATAFORMA VEÏNAL**

**Dimarts 14 juny de 18 a 20h
Escola Rius i Taulet (Plaça Lesseps, 19)**

Veïnat de Vallcarca

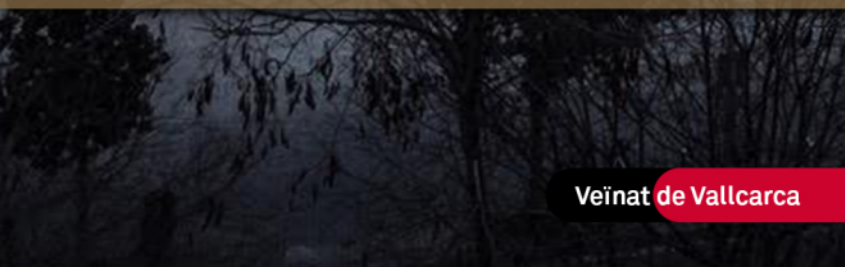
#incidimvallcarca

CONVOCATÒRIA OBERTA DE LA PLATAFORMA VEÏNAL DE VALLCARCA

**DEBAT D'ESTRATÈGIES I
PROPOSTES A SEGUIR
EN EL FUTUR**

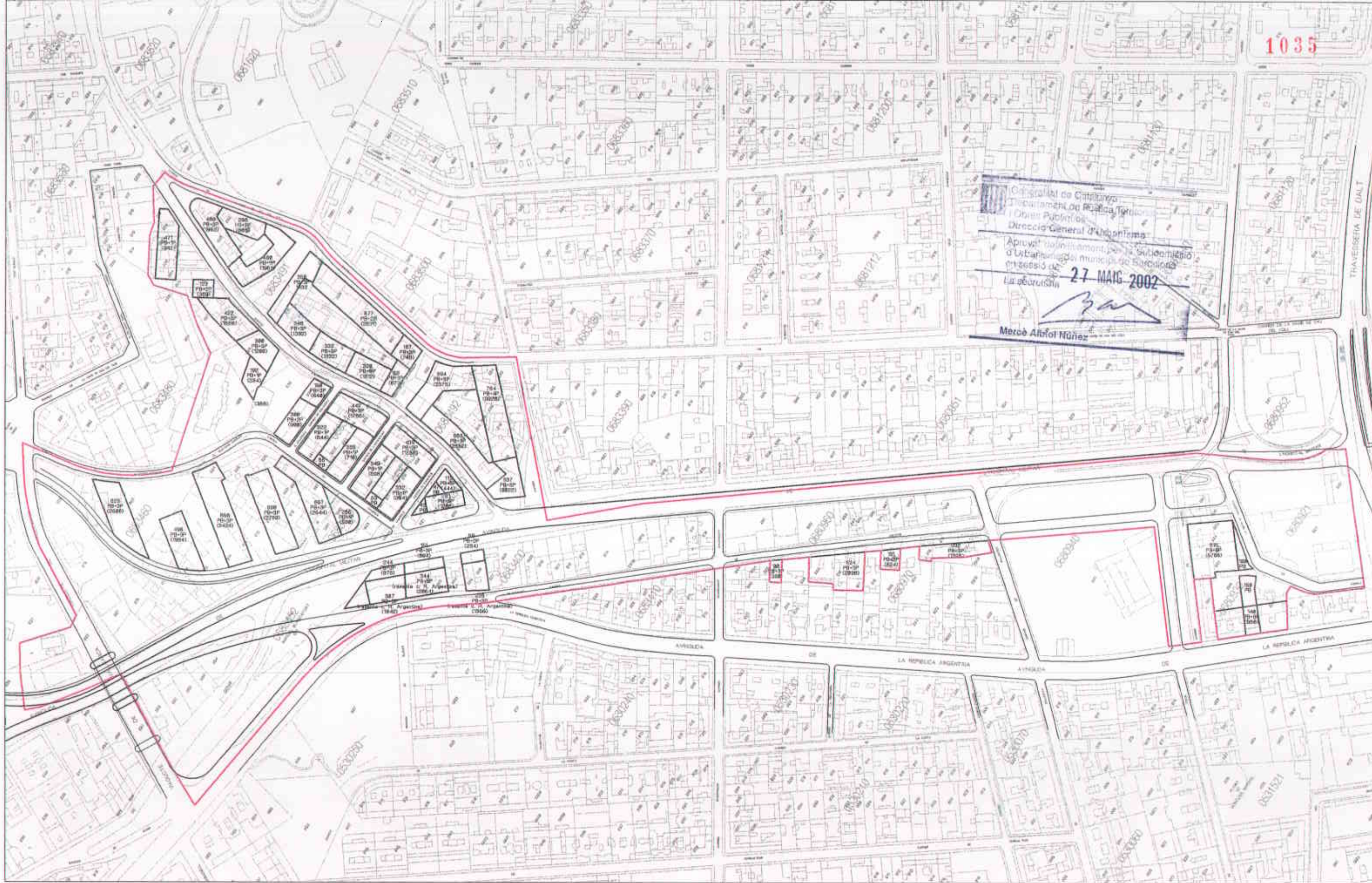
**Dijous 14 de juliol a les 18h
Biblioteca Jaume Fuster (Plaça Lesseps, 20-22)**

Veïnat de Vallcarca

Annex V: Plànols MPG M 2002
en l'àmbit de l'Avinguda Hospital
Militar i Farigola

1037

Generalitat de Catalunya
 Departament d'Obres Públiques
 Direcció General d'Urbanisme
 Aprobat definitivament per la Subcomissió
 d'Urbanisme de l'Àrea Metropolitana de Barcelona
 en sessió del 27 MAIG 2002
 La secretària

Mercè Abiol Núñez

Verd Public Verd Privat Corredor Verd Verd Equipament Verd Privat d'Us Public

Annex VI: Jornades participatives de Vallcarca, el Barri que volem

JORNADES PARTICIPATIVES DE VALLCARCA

El barri que volem

- **Dimecres 26, dijous 27 i divendres 28 de novembre, a partir de les 19 hores**

Convocat per la **Taula d'Entitats de diàleg i convivència de Vallcarca**

JORNADES PARTICIPATIVES DE VALLCARCA

El barri que volem

SESSIONS OBERTES A TOTES LES VEÏNES I ELS VEÏNS

- **Parc Sanitari Pere Virgili. Edifici Montseny**
av. de Vallcarca 169-205
- **Dimecres 26, dijous 27 i divendres 28**
de novembre, a partir de les 19 hores
- Per tal de garantir un bon funcionament de la
jornada, us agrairíem que us inscrivíssiu
prèviament. Trobareu el formulari d'inscripció al
lloc web www.bcn.cat/habitaturba

Esperem la vostra participació!

Convocat per la **Taula d'Entitats de diàleg
i convivència de Vallcarca**

Col·laboradors:

**Arquitectes
Sense Fronteres**

**Ajuntament de
Barcelona**

03.4.1

LLOC: VALLCARCA, BARCELONA

PLÀNOL EN EL QUE ES MOSTRA LA SITUACIÓ ACTUAL DE LA RELACIÓ DEL BARRI AMB LA CIUTAT

PLÀNOL DE BARCELONA. DIN A1

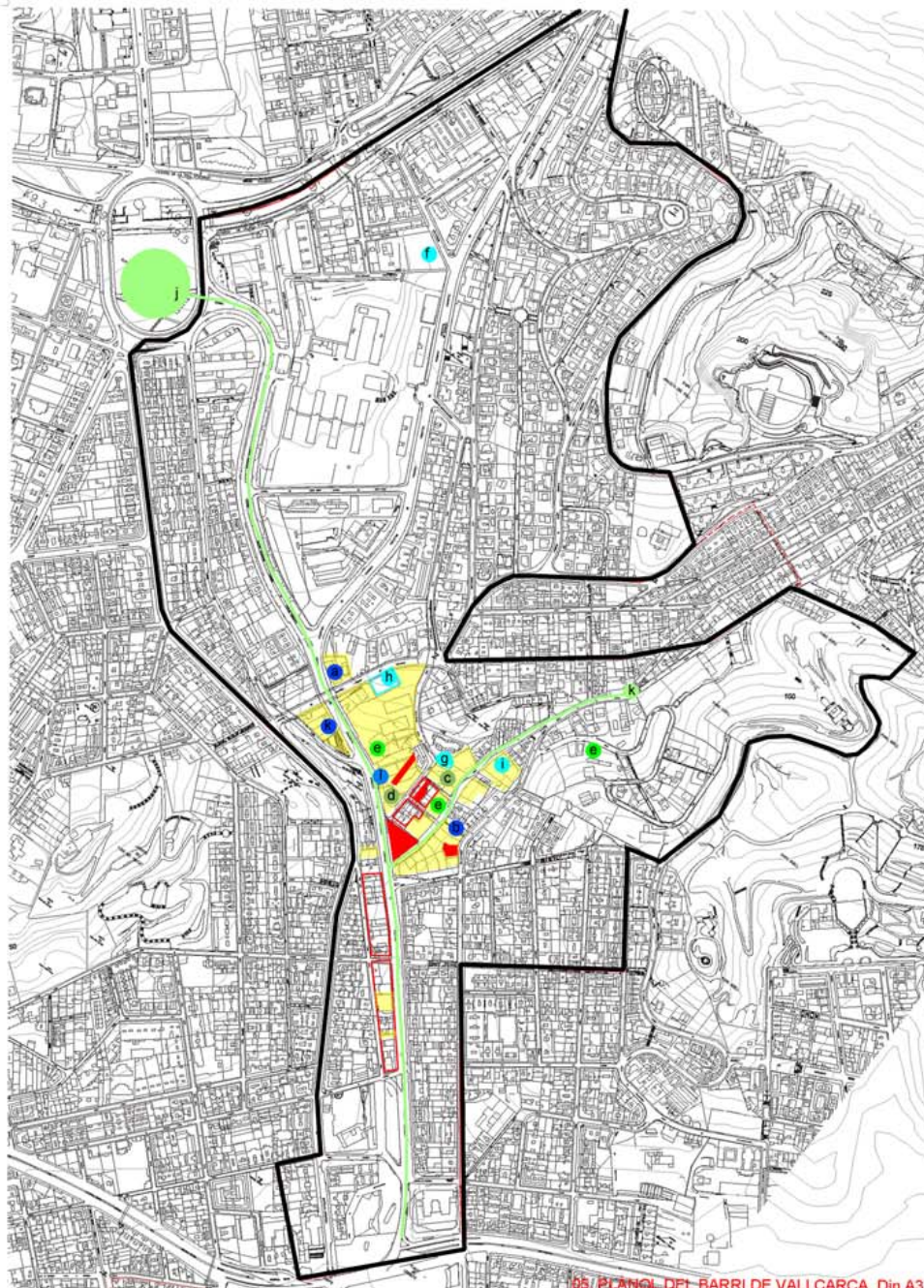
PLAN BARRIO

RELACIÓ BARRI - CIUTAT
RESULTAT DE LES JORNADES
PARTICIPATIVES DE VALLCARCA 26, 27 I 28 DE NOVEMBRE DEL 2014

SITUACIÓ ACTUAL / ANÀLISI PROGRAMES / PROJECTES REALITZATS	SITUACIÓ DESITJADA / PROPOSTA PRIORITATS 1 2 3 4 PROGRAMES / PROJECTES FUTURS
SITUACIÓ SOCIAL / ECONÒMICA/ CULTURAL LEGAL	1 Mantenir el model de barri poble. Barri amb encant. Superar el model barri dormitori 2 Aturar la destrucció del nucli històric del barri i aturar el canvi del propi model residencial. 3 Promoure feina (ocupació laboral) al barri. Crear comerç de proximitat. Recuperar comerç tradicional. Escola taller. Tallers de formació. Viviers d'empresa. Habitatge productiu.
IMATGE A LA CIUTAT / NIVELL D'EXCLUSIÓ ☒ ACCESSIBILITAT ☒ CARRERS ☒ TRANSPORT ☒ ASCENSORES EN EL METRO	1 Millorar la mobilitat interna del barri. Més parades d'autobús i amb més freqüència. 2 Minimitzar l'impacte dels vehicles d'Avinguda de Vallcarca i plaça d'Alfonso Comín, així com el carrer Farigola. ➔ (veure plànol del Barri) 3 Col·locar ascensor a la parada de metro de Vallcarca. ➔ (veure plànol del Barri) 4 Dotar al barri de Bicing (bicicleta elèctrica) i carril bici.
S'UTILITZA DE LA CIUTAT	
☒ INFRAESTRUCTURES	
☒ EQUIPAMENTS	1 Carència d'equipaments, excepte salut. 2 Aprofitar l'oportunitat de dotació d'equipaments per a cohesionar el barri.
☒ S'OFEREIX DE LA CIUTAT	1 Una altra manera de viure. Barri-poble, amb encant. 2 Una altra relació amb la naturalesa. Aprofitar la idea de corredor verd. 3 Patrimoni cultural - urbà - ambiental. 4 Dotar el barri de comerç especial, amb encant (restaurants...).
ALTRES	

03.4.2 LLOC: VALLCARCA, BARCELONA

PLÀNOL EN EL QUE ES MOSTRA LA SITUACIÓ ACTUAL DEL BARRI

05/ PLÀNOL DEL BARRI DE VALLCARCA. Din A3

PLAN BARRIO RESULTAT DE LES JORNADES PARTICIPATIVES DE VALLCARCA 26, 27 I 28 DE NOVEMBRE DEL 2014

SITUACIÓ ACTUAL / ANÀLISI PROGRAMES / PROJECTES REALITZATS	SITUACIÓ DESITJADA / PROPOSTA PRIORITATS PROGRAMES / PROJECTES FUTURS
SITUACIÓ SOCIAL / ECONÒMICA / LEGAL · CREIXEMENT · DESEQUILIBRI ECONÒMIC · GRAU DE TINEÇA · ORGANITZACIÓ · GESTIÓ	1 Per a frenar la destrucció del nucli històric del barri reconsiderar el planejament (PGM). 2 Organitzar i gestionar el futur del barri creant una Taula de Concertació, amb la intervenció de veïns-polítics-tècnics-productors(comerciants).
ESPÀI URBÀ · VIALS / CARRERS · PLACES · JARDINS · HORTS URBANS	1 Carència d'espai públic consolidat malgrat la disponibilitat d'espai lliure. 2 Proposar una plaça al barri (Plaça de la Farigola c). 3 Organitzar un espai per a mercat a l'aire lliure (triangle de la sortida del metro Vallcarca d). 4 Promoure l'agricultura urbana (horts urbans e). 5 Resoldre les barreres arquitectòniques, amplada de voreres i arbrat dels carrers. 6 Dotar d'aparcaments els veïns.
INFRAESTRUCTURA · AIGUA · ELECTRICITAT · SANEJAMENT · RESIDUS	1 Resoldre problemes puntuals de clavegueram, inundacions i pudors. 2 Eliminar estesa elèctrica aèria. 3 Dotar de lavabos públics.
HABITATGE · CONSOLIDAT · EN PROCÉS / AMB CARÈNCIES · PRECÀRI · EN SITUACIÓ DE RISC (EDIFICI) · EN SITUACIÓ DE RISC (ÀREA)	1 Aturar els enderrocs. 2 Mantenir el model de barri residencial tradicional del propi barri. 3 Aprofitar l'oportunitat dels buits urbans per produir habitatge amb model cooperatiu. 4 Promoure habitatge productiu (casa-taller, casa-despatx professional o casa-comerç).
EQUIPAMENTS · SANITAT · ENSENYAMENT · SOCIALS · CULTURALS · ESPORTIUS	1 Dotar d'un institut de secundària (ESO) i batxillerat el barri. f 2 Aprofitar les oportunitats de Can Carol g i el Consulat. h 3 Construir un espai social i cultural del barri, multifuncional. 4 Dotar el barri d'un edifici poliesportiu (piscina). Seguir en la línia de la pista de bàsquet, oberta al barri. 5 Resoldre La Pedrera i com a espai cultural reconeixent el seu valor històric.
PATRIMONI	1 Aprofitar les oportunitats de Can Carol j i el Consulat. k 2 Mantenir la identitat del barri. "Vull ser Vallcarca". Atendre al patrimoni edificat, urbà, ambiental, hídic (Font de la Nina l), i escales de Mare de Déu del Coll a Farigola, m arabescos n.
ALTRES: ESPAIS BUITS EXISTENTS (de diversos propietaris) ESPAIS D'OPORTUNITAT PER A: · HABITATGE · ESPAI PÚBLIC · EQUIPAMENTS	1 Crear un punt de trobada virtual: Web del barri. 2 Protegir i impulsar els grafitis. 3 Endreçar el turisme sense que afecti negativament el barri. 4 Crear una comissió de festes.

#incidimvallcarca